

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет фінансів**

Кафедра фінансів імені Віктора Федосова

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«Митна справа»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	07 «Управління та адміністрування»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: _____ Очна (денна)_____

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему « Інтеграція України до митного простору ЄС: виклики та перспективи»

здобувача _____ Плотниченка Єгора Олександровича_____

Науковий керівник: к.н.держ.упр., доц. ЛАВРУХІН В.В.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор_Буряченко А.Є.

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО МИТНОГО ПРОСТОРУ ЄС.....	7
1.1. Ключові чинники інтеграційних процесів у митному просторі Європейського Союзу.....	7
1.2. Генеза формування та періодизація розвитку Митного Союзу ЄС.....	13
1.3. Правовий та договірний базис інтеграції України до Митного Союзу ЄС.....	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ УКРАЇНИ ДО ВСТУПУ ДО МИТНОГО СОЮЗУ ЄС.....	26
2.1. Сучасні координати розвитку митної справи в Україні.....	26
2.2. Загальна кількісна характеристика функціонування Митного Союзу ЄС.....	34
2.3. Зміст здійснених заходів в рамках інтеграції України до митного простору ЄС.....	41
РОЗДІЛ 3. ФОРМАТ ТА КООРДИНАТИ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВСТУПУ ДО МИТНОГО СОЮЗУ.....	46
3.1. Оцінка результативності впливу інтеграційних заходів на митну політику України.....	46
3.2. Ідентифікація ключових викликів інтеграційних процесів та можливості їх вирішення.....	52
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

ВСТУП

Актуальність теми. Інтеграція України до митного простору Європейського Союзу є ключовим напрямом реалізації стратегічного курсу держави на євроінтеграцію. Угода про асоціацію між Україною та ЄС, яка набрала чинності у 2017 році, стала важливим кроком на шляху до поглибленої економічної інтеграції, передбачаючи створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ). У цьому контексті митне співробітництво посідає чільне місце, адже воно безпосередньо впливає на обсяги торгівлі, інвестиційну привабливість країни, конкурентоспроможність продукції та загальну інтегрованість національної економіки у європейський ринок.

Актуальність теми зумовлюється також геополітичними обставинами. У світлі повномасштабної агресії росії проти України та трансформації глобальних ланцюгів поставок, питання митної безпеки, ефективності контролю за переміщенням стратегічних товарів, гуманітарної допомоги та військового забезпечення виходить на перший план. У цих умовах співпраця з ЄС у митній сфері отримала додатковий імпульс, зокрема через запровадження «митного безвізу» — приєднання України до європейської системи спільного транзиту (NCTS), що вже сьогодні сприяє зниженню бар'єрів у торгівлі та пришвидшенню товаропотоків між Україною та Євросоюзом.

Ураховуючи вищезазначене, тема інтеграції України до митного простору Європейського Союзу є вкрай актуальною. Вона потребує всебічного дослідження з позицій виявлення основних бар'єрів, які гальмують цей процес, аналізу досвіду країн-членів ЄС, що проходили аналогічний шлях, а також формування конкретних рекомендацій щодо підвищення ефективності митної політики України в умовах євроінтеграції. Саме тому дана тема є важливою не лише з наукової точки зору, а й з позиції прикладного значення для формування сучасної економічної стратегії держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання публічного управління митною справою, зокрема у сфері митного контролю, досліджували такі науковці, як І. Бережнюк, Є. Бридун, О. Вакульчик, А. Вдовиченко, А. Войцещук, Ю. Голинський, О. Десятнюк, С. Денисенко, Л. Івашова, О. Комаров, І. Коросташова, А. Луцик, А. Мазур, О. Новасьолова, П. Пашко, М. Петик, Л. Пісьмаченко, М. Разумей, С. Терещенко, Д. Тесленко, М. Харкавий, В. Фабіянська, Х. Ямакі та інші. Однак, враховуючи постійні зміни у сфері зовнішньоекономічної діяльності, які призводять до інституційних змін у правових нормах та організації митного контролю, виникає потреба в актуалізації досліджень щодо їх доцільності та ефективності.

Мета дослідження. Комплексний аналіз процесів інтеграції України до митного простору Європейського Союзу, виявлення основних викликів, що супроводжують цей процес, а також визначення перспектив і напрямів удосконалення митної політики України з урахуванням європейських стандартів.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сутність, чинники та особливості інтеграційних процесів у митному просторі ЄС;
- дослідити генезу формування та етапи розвитку Митного Союзу Європейського Союзу;
- розглянути правову та договірну базу, що регламентує процес інтеграції України до митного простору ЄС;
- проаналізувати сучасний стан митної справи в Україні та рівень її готовності до вступу до Митного Союзу ЄС;
- оцінити основні показники функціонування Митного Союзу ЄС та їхнє значення для України;
- визначити ключові заходи, здійснені в рамках євроінтеграції в митній сфері;
- оцінити вплив інтеграційних заходів на митну політику України;
- визначити основні виклики на шляху інтеграції та можливості їх подолання;
- запропонувати рекомендації щодо удосконалення митної політики України в контексті її інтеграції до митного простору ЄС.

Об'єкт дослідження. Митна політика України в умовах євроінтеграції.

Предмет дослідження. Процес інтеграції України до митного простору Європейського Союзу, його виклики, механізми реалізації та перспективи розвитку.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема аналізу та синтезу – для теоретичного обґрунтування сутності митної інтеграції; історико-логічний метод – для вивчення етапів розвитку Митного Союзу ЄС; порівняльний аналіз – для зіставлення митної системи України з практикою країн ЄС; статистичний метод – для оцінки динаміки зовнішньоторговельних і митних показників; системний підхід – для комплексного дослідження процесу євроінтеграції. Застосування цих методів дозволило сформулювати ґрунтовну аналітичну базу та обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення митної політики України.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість проведеного дослідження полягає в уточненні та систематизації ключових понять, пов'язаних із процесом інтеграції до митного простору Європейського Союзу. У роботі узагальнено сучасні підходи до тлумачення інтеграційних процесів, визначено етапи розвитку Митного Союзу ЄС, а також проаналізовано чинники, які сприяють формуванню ефективної митної політики в умовах євроінтеграції. Запропоновані положення розширюють наукове уявлення про митну політику як інструмент реалізації зовнішньоекономічного курсу держави.

Методична значущість дослідження полягає у застосуванні комплексу сучасних методів наукового аналізу, зокрема порівняльного, системного, статистичного та історико-логічного підходів. Застосовані методи дозволили побудувати цілісну модель взаємозв'язку між правовими, економічними та інституційними чинниками інтеграції України до митного простору ЄС. Результати можуть бути використані як методична основа для подальших наукових розвідок у сфері митної політики та європейської інтеграції.

Практична значущість полягає в розробці конкретних рекомендацій щодо вдосконалення митної політики України з урахуванням європейського досвіду. Результати дослідження можуть бути використані в роботі органів державної влади при плануванні нормативно-правових змін, у діяльності Державної митної служби при реалізації цифрових реформ, а також у процесі навчання студентів економічних і правових спеціальностей. Запропоновані висновки мають прикладне значення для формування ефективної стратегії інтеграції України до митного простору ЄС.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти України та Європейського Союзу, зокрема Угода про асоціацію між Україною та ЄС, Митний кодекс України, Конвенція про процедуру спільного транзиту (NCTS), а також відповідні постанови Кабінету Міністрів України. Значне аналітичне підґрунтя забезпечили офіційні статистичні дані Державної митної служби України, Євростату, Європейської Комісії, звіти Світового банку, OECD та профільних наукових установ. Додаткову цінність для дослідження мали наукові публікації, монографії, результати галузевих досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, що дозволило забезпечити комплексний та обґрунтований підхід до аналізу процесу інтеграції України до митного простору ЄС.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота містить 66 сторінок, 19 таблиць, список використаних джерел з 32 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО МИТНОГО ПРОСТОРУ ЄС

1.1. Ключові чинники інтеграційних процесів у митному просторі Європейського Союзу

Інтеграційні процеси в межах Європейського Союзу є складною багаторівневою системою, яка охоплює політичні, економічні, правові та соціальні аспекти взаємодії держав-членів. Однією з найважливіших складових цього процесу виступає митний простір ЄС, який забезпечує вільний рух товарів, гармонізацію митного законодавства та ефективне функціонування єдиного внутрішнього ринку. Формування та розвиток митного простору ЄС не є випадковим або одномоментним явищем, а зумовлене низкою ключових чинників, що стимулюють поглиблення інтеграції.

Відомий дослідник А. Д. Войцешук підкреслює, що інтеграція митного простору України з Європейським Союзом супроводжується значними глобальними викликами і ризиками, які вимагають гармонізації законодавчої бази, уніфікації митних процедур та посилення контролю для забезпечення ефективності інтеграційних процесів [1].

Д. С. Іванова та В. Ф. Тищенко акцентують увагу на важливості реформування діяльності митних органів України, що передбачає оптимізацію інституційної структури, підвищення кваліфікації персоналу та адаптацію організаційних механізмів до стандартів ЄС. Вони відзначають, що без сучасної модернізації митної служби неможливо досягти належного рівня інтеграції [2].

О. Ю. Сидорович і С. Д. Герчаківський виділяють інформаційне забезпечення як критично важливий чинник інтеграційних процесів. Вчені підкреслюють роль цифрових технологій і систем електронного документообігу,

які сприяють підвищенню прозорості, швидкості та точності митних операцій у межах єдиного митного простору [3].

В. В. Угрин та О. П. Федотов разом з А. А. Назарком розглядають цифровізацію митного контролю як ключовий драйвер інтеграції, що сприяє впровадженню інноваційних інструментів, таких як електронна транзитна система, автоматизовані механізми ризик-аналізу та обміну інформацією з митницями країн ЄС. Вони наголошують, що цифрова трансформація є фундаментом для забезпечення ефективного функціонування спільного митного простору, зменшення корупційних ризиків та спрощення процедур [4; 5].

Отже, сукупність правових, організаційних та цифрових факторів створює основу для успішної інтеграції митного простору України з ЄС, що відображає думку провідних науковців у цій галузі. Ці чинники взаємодіють і доповнюють один одного, формуючи комплексний підхід до модернізації митної системи в контексті європейської інтеграції.

Таблиця 1.1 містить внутрішні чинники, що сприяють інтеграції митного простору Європейського Союзу. Ці фактори є основою для забезпечення ефективної та злагодженої роботи митної системи на рівні всіх країн-членів ЄС [5;6].

Таблиця 1.1 – Внутрішні чинники, що сприяють інтеграції митного простору ЄС

№	Чинник	Зміст чинника	Приклад практичної реалізації	Значення для інтеграції митного простору ЄС
1	Єдина митна політика	Гармонізація законодавства країн-членів ЄС у сфері митного регулювання	Впровадження уніфікованого Митного кодексу ЄС	Забезпечує однакове застосування митних процедур на території всього ЄС
2	Інституційна структура ЄС	Системна координація діяльності органів ЄС у митній сфері	Робота Генерального директорату з питань оподаткування та митного союзу (TAXUD)	Гарантує ефективну взаємодію та узгодженість політики на наднаціональному рівні
3	Цифровізація митних процесів	Впровадження інформаційних технологій для автоматизації митних процедур та обміну інформацією	Системи Customs Decision System, AES, ICS2	Підвищує швидкість і точність митного оформлення вантажів

4	Спільний митний тариф (CET)	Застосування єдиних ставок мита для імпорту товарів з третіх країн	Єдина ставка мита (наприклад, 12% на одяг, що імпортується до будь-якої країни-члена ЄС)	Уніфікує митну політику ЄС стосовно зовнішньої торгівлі
5	Внутрішній ринок	Усунення внутрішніх митних кордонів та вільне переміщення товарів між країнами-членами ЄС	Відсутність митного контролю між Німеччиною та Францією	Формує єдиний економічний простір без перешкод для руху товарів

Джерело: складено автором на основі [5;6]

Таблиця 1.1 демонструє ключові внутрішні чинники, що становлять основу інтеграції митного простору Європейського Союзу. Кожен з цих чинників відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної і гармонізованої роботи митної системи, що сприяє розвитку єдиного економічного простору та підтримує вільний рух товарів між країнами-членами ЄС.

Єдина митна політика, представлена митним кодексом ЄС, є основним інструментом для регулювання митних процедур на всій території Євросоюзу. Це дозволяє забезпечити однакове трактування митних норм і процедур у кожній з країн-членів, що значно знижує адміністративні бар'єри і покращує умови для ведення бізнесу. Важливість цієї політики полягає в тому, що вона дозволяє країнам-членам діяти як єдиний митний простір, а не окремі незалежні митні зони.

Інституційна структура ЄС, зокрема роль Генерального директорату TAXUD, сприяє координації дій між національними митними органами, створюючи ефективний механізм взаємодії на наднаціональному рівні. Це забезпечує належне виконання митних правил, а також спрощує комунікацію між різними державами-членами, знижуючи ймовірність виникнення суперечок і забезпечуючи справедливий підхід до всіх учасників митних процесів.

Цифровізація митних процесів є наступним важливим чинником. Завдяки використанню сучасних інформаційних технологій, таких як система «Customs Decision System», AES та ICS2, митні процедури значно прискорюються, а також зменшується ймовірність помилок при обробці вантажів. Водночас, автоматизація і обмін інформацією допомагають зменшити витрати часу і ресурсів, що є великим плюсом для бізнесу, який активно взаємодіє з європейськими ринками.

Спільний митний тариф (СЕТ) також є важливою складовою інтеграції. Завдяки єдиній ставці мита для імпорту товарів з третіх країн, ЄС може проводити уніфікацію своєї зовнішньої митної політики, що спрощує умови для зовнішньої торгівлі і дає можливість забезпечити рівні умови для всіх учасників єдиного ринку.

Нарешті, наявність внутрішнього ринку, що дозволяє вільно переміщувати товари без митного контролю між країнами ЄС, є основою створення єдиного економічного простору. Відсутність кордонів між державами-членами не тільки сприяє росту внутрішньої торгівлі, але й робить ЄС сильнішим і більш конкурентоспроможним на міжнародній арені [5;6].

Таким чином, інтеграція митного простору ЄС є результатом злагодженої роботи різних складових внутрішньої політики та інститутів, що сприяють спрощенню митних процедур, прискоренню бізнес-операцій та забезпеченню стабільності й ефективності всієї митної системи Євросоюзу.

Таблиця 1.2 охоплює зовнішні чинники, що впливають на інтеграційні процеси в митному просторі Європейського Союзу. Зовнішні фактори, такі як глобалізація торгівлі, зміни в геополітичній ситуації, енергетичні та продовольчі кризи, міжнародні угоди та асоціації, а також міграційна політика, створюють додаткові виклики і можливості для адаптації митної системи ЄС до змін на світовій арені [7;8].

Таблиця 1.2 – Зовнішні чинники, що впливають на інтеграційні процеси у митному просторі ЄС

№	Чинник	Сутність чинника	Практичний приклад	Вплив на інтеграцію митного простору ЄС
1	2	3	4	5
1	Глобалізація міжнародної торгівлі	Інтенсивне зростання обсягів транскордонних торговельних потоків	Укладення угоди про зону вільної торгівлі між ЄС та Японією	Посилює потребу в уніфікації митних процедур для ефективного обслуговування зростаючого товарообігу
2	Геополітичні зміни та конфлікти	Необхідність адаптації митної політики до політичних змін, нестабільності та	Вихід Великої Британії з ЄС (Brexit), санкції ЄС проти Росії	Стимулює перегляд і адаптацію митних процедур і безпекових стандартів

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5
		міжнародних конфліктів		
3	Енергетичні та продовольчі виклики	Потреба у забезпеченні стабільності імпорту стратегічно важливих ресурсів	Введення пільгових режимів для імпорту енергоресурсів і зерна в умовах криз	Забезпечує митному регулюванню гнучкість для швидкого реагування на критичні економічні потреби
4	Міжнародне митне співробітництво та асоціативні угоди	Розширення співпраці з країнами за межами ЄС у сфері митного регулювання	Угода про асоціацію між ЄС та Україною	Сприяє інтеграції третіх країн у митний простір ЄС шляхом гармонізації законодавства і процедур
5	Міграційна політика та контроль кордонів	Забезпечення контролю за нелегальним переміщенням товарів та осіб	Застосування Кодексу Шенгенських кордонів (Schengen Borders Code)	Посилює захист зовнішніх кордонів ЄС, зберігаючи принцип вільного руху всередині союзу

Джерело: складено автором на основі [7;8]

Зовнішні чинники, що впливають на інтеграційні процеси у митному просторі ЄС, мають важливе значення для розвитку і адаптації митної системи до змін у світовій економіці, політиці та безпеці. Кожен з цих факторів не тільки створює нові виклики для Євросоюзу, але й відкриває можливості для вдосконалення митного регулювання та посилення інтеграції з іншими країнами і регіонами.

Глобалізація торгівлі стала одним з найбільш значущих факторів, що зумовлює необхідність уніфікації митних процедур на міжнародному рівні. Угоди про вільну торгівлю, такі як угода з Японією, демонструють важливість спільних стандартів митного оформлення для забезпечення швидкого та ефективного обміну товарами. Зростання обсягів транскордонної торгівлі потребує більш тісної взаємодії між митними органами країн, що дозволяє спростити процедурні бар'єри та стимулювати економічний розвиток [7].

Зміни у геополітичній ситуації, такі як Брексіт або санкції проти Росії, змушують ЄС переглядати свої митні політики і безпекові заходи. Це свідчить про важливість митної гнучкості у відповіді на зовнішньополітичні зміни, що можуть значно вплинути на зовнішньоторговельну діяльність та безпеку країн-членів ЄС.

Енергетична та продовольча криза наголошує на необхідності забезпечення безперебійного імпорту стратегічно важливих товарів. Пільговий імпорт енергоресурсів і продуктів харчування, що є важливими для стабільності економіки ЄС, підкреслює важливість гнучкості митних процедур і адаптації до кризових ситуацій, коли швидкість і ефективність митного оформлення можуть бути вирішальними для забезпечення потреб внутрішнього ринку.

Міжнародні угоди та асоціації, як-от угода про асоціацію з Україною, є важливими для розширення митного співробітництва за межами ЄС. Вони відкривають нові можливості для інтеграції третіх країн у митний простір Євросоюзу, гармонізуючи митні правила і стандарти з тими, що діють у ЄС. Це сприяє більш ефективному обміну товарами та посилює економічну взаємодію між країнами.

Останнім чинником, але не менш важливим, є міграційна політика та безпека кордонів. Програма Schengen Borders Code, що є частиною митного співробітництва, дозволяє посилити зовнішній контроль при збереженні внутрішньої свободи переміщення. Це важливо не тільки для забезпечення безпеки, а й для збереження економічної стабільності в умовах відкритих кордонів між країнами ЄС [7;8].

Отже, зовнішні чинники впливають на інтеграційні процеси у митному просторі ЄС через постійну необхідність адаптації до нових умов і викликів. Це вимагає постійного вдосконалення митних процесів і міжнародного співробітництва, що дозволяє Євросоюзу залишатися конкурентоспроможним і ефективним гравцем на світовій арені.

Узагальнюючи, інтеграційні процеси в митному просторі Європейського Союзу є результатом взаємодії як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, що спільно сприяють ефективному функціонуванню єдиного економічного простору. Внутрішні чинники, такі як єдина митна політика, інституційна структура, цифровізація процесів, спільний митний тариф і внутрішній ринок, забезпечують стандартизацію та гармонізацію процедур у межах ЄС. Водночас зовнішні чинники, зокрема глобалізація торгівлі, геополітичні зміни, енергетичні та

продовольчі кризи, міжнародні угоди та міграційна політика, накладають нові вимоги на митну політику ЄС, вимагаючи постійної адаптації та вдосконалення. Усе це разом створює необхідну базу для розширення митного простору, посилення економічної взаємодії і збереження стабільності, що є важливим для країн, які прагнуть приєднатися до Євросоюзу, зокрема для України.

1.2. Генеза формування та періодизація розвитку Митного Союзу ЄС

Митний Союз ЄС став основою для розвитку внутрішнього ринку та сприяє вільному руху товарів між країнами-членами, забезпечуючи однакові умови для зовнішньої торгівлі та зниження торгових бар'єрів. Генеза цього процесу тісно пов'язана з політичними та економічними обставинами, що виникли після Другої світової війни, і поступовим поширенням інтеграційних процесів серед європейських країн. Описуючи періодизацію розвитку Митного Союзу ЄС, можна виділити ключові етапи, починаючи від підписання Римського договору в 1957 році до сучасного етапу, коли Митний Союз став важливим інструментом для досягнення економічної стабільності та безпеки в Європі. Вивчення цих етапів дозволяє зрозуміти динаміку та специфіку європейської інтеграції та вплив, який цей процес має на міжнародну економіку.

Таблиця 1.3 ілюструє генезу формування Митного Союзу ЄС, охоплюючи основні етапи розвитку цієї інтеграційної структури з моменту її виникнення до сучасності. Цей процес, який розпочався після Другої світової війни, має чітку періодизацію, що відображає важливі події та документи, які сприяли створенню та зміцненню єдиного митного простору Європейського Союзу [9;10].

Таблиця 1.3 – Генеза формування Митного Союзу ЄС

Дата	Передумови (ключові мотиви)	Документація	Сутність та значення	Країни-учасниці
1951 р.	Повоєнна відбудова Європи; прагнення уникнути нових конфліктів через економічне об'єднання; потреба спільного ринку вугілля та сталі	Договір про створення Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС)	Перша наднаціональна економічна організація; заклала фундамент подальшої кооперації й майбутнього митного союзу	Франція, ФРН, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург
1957 р. (Римські договори)	Успіх ЄОВС; бажання поглибити політичні й економічні зв'язки та поширити інтеграцію на інші галузі	Договори про заснування Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) і Євратому	Програма поетапного скасування внутрішніх мит і створення спільного ринку; закріплення інституцій та механізмів інтеграції	Ті ж шість держав-засновниць
1 липня 1968 р.	Необхідність завершити ліквідацію внутрішніх мит відповідно до Римських договорів	Формальне скасування внутрішніх митних зборів та запровадження Спільного зовнішнього тарифу (СЗТ)	Утворено повноцінну зону вільної торгівлі всередині ЄЕС; запроваджено єдину тарифну політику щодо третіх країн	«Шістка»
1973 р. (перше розширення)	Поява нових членів вимагала гармонізації митних процедур; необхідність зміцнити єдиний ринок	Приєднання Великої Британії, Данії та Ірландії до ЄЕС	Розширення митного простору на дев'ять країн; адаптація нормативів до збільшеного союзу	9 країн: «шістка» + Велика Британія, Данія, Ірландія
1981–1986 рр.	Поглиблення інтеграції та підготовка єдиного ринку; потреба координації економічної й митної політики	Єдиний Європейський акт (1986) і вступ Греції (1981)	Запроваджено «чотири свободи» (рух товарів, послуг, капіталу й осіб); перехід від митного союзу до внутрішнього ринку	10 країн (попередні + Греція)
1993 р.	Завершення імплементації Єдиного Європейського акта; потреба правової гармонізації	Запуск Єдиного внутрішнього ринку ЄС	Уніфікація митних процедур і повне скасування фізичного митного контролю; безперешкодний рух товарів і послуг	12 країн (додано Іспанію та Португалію)
1995–2005 рр.	Модернізація законодавства та підготовка до нових хвиль розширення; посилення контролю зовнішніх кордонів	Митний кодекс Співтовариства (редакції 1992, 2002) та програма e-Customs	Гармонізація правил, електронне декларування, єдиний підхід до тарифних питань; основа сучасної митної системи ЄС	15 країн (Австрія, Фінляндія, Швеція долучилися у 1995 р.)

Джерело: складено автором на основі [9;10]

Генеза формування Митного Союзу ЄС є прикладом поступового розвитку інтеграційних процесів, які відбувалися протягом кількох десятиліть і мали глибокий політичний, економічний і соціальний контекст. Перший крок до створення цього Союзу був зроблений після Другої світової війни, коли перед Європою постала необхідність у відновленні економік і запобіганні новим конфліктам через економічну співпрацю. У 1951 році була підписана Угода про

створення Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС), що стало першою наднаціональною інтеграційною структурою в Європі. Це об'єднання стало не тільки важливим кроком у відновленні європейських економік, але й основою для подальшої інтеграції, яка з часом охопила нові сектори економіки.

Ідеї, закладені в ЄОВС, знайшли своє продовження в 1957 році, коли було підписано Римські договори, що заснували Європейське економічне співтовариство (ЄЕС). Вони передбачали створення спільного ринку та поетапне скасування мит, що сприяло збільшенню торгівлі між країнами-членами і усуненню бар'єрів на шляху економічної інтеграції. Однак, важливою подією став 1968 рік, коли внутрішні митні бар'єри між шістьма країнами-членами ЄЕС були офіційно ліквідовані, а на їх місце було введено Спільний зовнішній тариф (СЗТ), що став першим важливим етапом створення єдиного митного простору.

1970-ті роки стали періодом розширення ЄЕС. З приєднанням Великої Британії, Данії та Ірландії в 1973 році Європейське співтовариство зміцнило свої позиції як економічний блок, і процес інтеграції поглибився. Саме в цей період виникла потреба у гармонізації митних процедур серед нових учасників, що стало основою для подальшого розвитку єдиного митного простору. Таким чином, інтеграція ЄЕС не лише стосувалася зменшення митних бар'єрів, але й включала в себе узгодження зовнішньоторговельної політики для створення єдиного фронту в міжнародній торгівлі.

1980-ті роки стали важливим етапом, оскільки в 1986 році був підписаний Єдиний Європейський Акт, що змінив саму природу економічної інтеграції, сприяючи становленню Єдиного внутрішнього ринку ЄС. Цей акт розширив сфери спільної політики ЄС та сприяв розвитку так званих «чотирьох свобод»: вільного руху товарів, послуг, капіталів і осіб. Це забезпечило більш глибоку економічну інтеграцію, заклавши основи для переходу від простого митного союзу до більш складної та взаємопов'язаної економічної системи.

1993 рік став визначним, оскільки ЄС досягнув фінальної мети щодо інтеграції, створивши Єдиний внутрішній ринок, в якому митні процедури були повністю уніфіковані. Це дозволило країнам-членам повністю усунути торгові

бар'єри всередині ЄС, забезпечивши вільне переміщення товарів і послуг. Продовження цього процесу в кінці 1990-х років, включаючи гармонізацію митних норм та запровадження автоматизованих систем (e-Customs), відображає прагнення ЄС до модернізації та адаптації митної інфраструктури до нових реалій, зокрема з урахуванням розширення на нові країни, такі як Австрія, Фінляндія та Швеція, що приєдналися в 1995 році.

Усі ці етапи розвитку Митного Союзу ЄС показують, як поступове усунення бар'єрів і гармонізація економічних політик сприяли не лише збільшенню торгівлі, а й створенню політичної та економічної стабільності на європейському континенті. Митний Союз ЄС став не лише економічним, але й важливим політичним проектом, сприяючи зміцненню зв'язків між країнами-членами і забезпеченню сталого розвитку внутрішнього ринку [9;10].

Таким чином, процес формування та розвитку Митного Союзу ЄС є важливим етапом європейської інтеграції, який пройшов через численні зміни і виклики, але зрештою створив успішну модель економічної співпраці. Сучасний Європейський Союз є яскравим прикладом того, як інтеграція в митній сфері може стати основою для більш широкої економічної, політичної та соціальної інтеграції, що дозволяє державам-членам ефективно діяти в умовах глобалізованого світу.

Таблиця 1.4 демонструє періодизацію розвитку Митного Союзу ЄС, охоплюючи основні етапи його формування та вдосконалення. Кожен з етапів відзначається ключовими характеристиками та результатами, що визначають розвиток митної політики Євросоюзу, починаючи з перших кроків у створенні наднаціональних органів і поступовому скасуванні митних зборів, і до сучасного етапу, коли ЄС активно впроваджує цифрові технології для спрощення митних процедур [11;12].

Таблиця 1.4 – Періодизація розвитку Митного Союзу ЄС

Етап	Хронологічні рамки	Основні характеристики та результат	Реформи	Вплив на зовнішню торгівлю та інвестиції
Формування «ядра» (ЄОВС та ЄЕС)	1951–1968 рр.	- Створення базових наднаціональних органів (Високий орган ЄОВС, Комісія ЄЕС) - Поступове скасування митних зборів між країнами-засновницями - Запровадження спільного зовнішнього тарифу (СЗТ)	- Угода про створення ЄОВС (1951) - Римські договори (1957)	- Стимулювання галузей (насамперед вугілля та сталі) - Початкове залучення інвестицій у виробничий сектор
Інституціоналізація та розширення	1970–1980-ті рр.	- Вступ нових країн (Велика Британія, Данія, Ірландія, Греція, Іспанія, Португалія) - Гармонізація митного й торгового законодавства - Підготовка ґрунту для внутрішнього ринку	- Рада Європейських Співтовариств, Європейська Комісія (розширення повноважень) - Поглиблення співпраці у сфері митного законодавства	- Посилення ролі ЄЕС як торговельного блоку - Зростання обсягів внутрішньоевропейської та зовнішньої торгівлі
Поглиблення інтеграції та єдиний ринок	1986–1993 рр.	- Прийняття Єдиного Європейського Акту (1986) - Реалізація «чотирьох свобод» (товарів, послуг, осіб, капіталів) - Усунення нетарифних бар'єрів, підготовка до єдиного ринку	- Єдиний Європейський Акт (1986) - Подальша централізація та координація митної політики	- Зростання привабливості єдиного ринку для зовнішніх інвесторів - Прискорення товарообігу в межах ЄС
Зміцнення та вдосконалення (Митний кодекс ЄС)	1993 – кінець 1990-х рр.	- Офіційне формування Єдиного внутрішнього ринку ЄС (1993) - Запровадження уніфікованого Митного кодексу (оновлені редакції 1992, 1993, надалі) - Узгодження процедур контролю на зовнішніх кордонах	- Митний кодекс Співтовариства (1992 та подальші зміни) - Посилення ролі Європейської Комісії (DG TAXUD) у розробці митних правил	- Спрощення доступу до внутрішнього ринку для бізнесу - Підвищення конкурентоспроможності товарів ЄС на світовому ринку
Сучасний етап інтеграції та цифровізації	2000-ті рр. – дотепер	- Подальше розширення ЄС (приєднання країн Центрально-Східної Європи, Хорватії тощо) - Запровадження електронних систем обміну даними (e-Customs) - Посилення безпеки ланцюгів постачань, уніфікація стандартів	- Електронні системи декларування та контролю (ICS, ECS, NCTS тощо) - Актуалізований Митний кодекс Союзу (Union Customs Code, 2013/952/EU)	- Зменшення транзакційних витрат і скорочення часу оформлення - Зміцнення позицій ЄС як єдиного митно-торговельного простору

Джерело: складено автором на основі [11;12]

Таблиця 1.4 відображає ключові етапи розвитку Митного Союзу Європейського Союзу, що складається з кількох стадій, кожна з яких має своє значення для формування та зміцнення економічної інтеграції серед країн-членів.

З самого початку, в період 1951–1968 років, було закладено основи для формування Митного Союзу через створення основних наднаціональних інституцій та впровадження Спільного зовнішнього тарифу. Цей етап був визначальним для розвитку економічної кооперації, особливо у таких галузях, як вугілля та сталь, і надав імпульс для залучення інвестицій у виробничий сектор.

Наступний етап, в 1970–1980-х роках, ознаменувався значним розширенням ЄС, коли до шістки засновників приєдналися нові країни, серед яких Великобританія, Данія та Ірландія, що сприяло гармонізації митного і торгового законодавства. Це розширення не лише зміцнило ЄЕС як торговельний блок, але й сприяло зростанню внутрішньоевропейської та зовнішньої торгівлі, підвищуючи економічний потенціал Союзу.

У період 1986–1993 років відбулося поглиблення інтеграції, яке знайшло своє вираження у прийнятті Єдиного Європейського Акту, що дозволило реалізувати концепцію «чотирьох свобод». Усунення нетарифних бар'єрів та підготовка до єдиного ринку стали важливими кроками для економічної інтеграції. Це також сприяло прискоренню товарообігу в межах ЄС і зробило єдиний ринок більш привабливим для зовнішніх інвесторів.

З 1993 року ЄС офіційно створив Єдиний внутрішній ринок, що відзначився запровадженням уніфікованого Митного кодексу, а також узгодженням процедур контролю на зовнішніх кордонах. Ці зміни дозволили спростити доступ до внутрішнього ринку, підвищити конкурентоспроможність товарів ЄС на світовому ринку та значно покращити ефективність митних процедур.

Нарешті, сучасний етап розвитку Митного Союзу, що триває з 2000-х років і до сьогодні, характеризується значним розширенням ЄС і впровадженням новітніх електронних систем обміну даними (e-Customs), що знижують транзакційні витрати та скорочують час оформлення митних процедур. Цей етап зміцнив позиції ЄС як єдиного митно-торговельного простору, одночасно підвищуючи безпеку ланцюгів постачань і уніфікацію стандартів [11;12].

Таким чином, розвиток Митного Союзу ЄС є результатом багаторічної роботи та стратегічних рішень, які дозволили значно покращити внутрішню і

зовнішню торгівлю, залучати інвестиції та посилювати економічну інтеграцію країн-членів. Митний Союз став не лише економічним, але й політичним проектом, що сприяє стабільності та процвітання Європейського Союзу.

Узагальнюючи, процес формування та розвитку Митного Союзу Європейського Союзу є важливим етапом європейської інтеграції, що охоплює кілька десятиліть і визначає основні принципи економічного співробітництва між державами-членами. Починаючи з створення Європейського об'єднання вугілля та сталі в 1951 році і підписання Римських договорів у 1957 році, поступово була закладена основа для подальшої інтеграції, що включала ліквідацію внутрішніх митних бар'єрів і створення спільного зовнішнього тарифу. Ці етапи стали ключовими для зростання внутрішньої і зовнішньої торгівлі та залучення інвестицій. Розширення ЄС у 1970-80-х роках, прийняття Єдиного Європейського Акту і створення Єдиного внутрішнього ринку у 1993 році стали важливими етапами, що дозволили усунути нетарифні бар'єри і збільшити привабливість єдиного ринку для інвесторів. Сучасний етап розвитку Митного Союзу, що включає впровадження новітніх цифрових технологій і електронних систем, знизив транзакційні витрати та посилив безпеку ланцюгів постачань, зміцнивши позиції ЄС як єдиного митно-торговельного простору. Митний Союз ЄС став важливим не лише економічним, а й політичним проектом, що забезпечує стабільність і процвітання Європейського Союзу, демонструючи успішну модель економічної інтеграції.

1.3. Правовий та договірний базис інтеграції України до Митного Союзу ЄС

Оскільки Україна прагне стати частиною європейського митного простору, питання правового регулювання цього процесу є надзвичайно важливим для забезпечення ефективної співпраці між Україною та ЄС. Інтеграція України до

Митного Союзу ЄС передбачає гармонізацію українського законодавства з європейськими стандартами, що включає створення єдиної митної політики, скасування торговельних бар'єрів та впровадження спільних митних процедур. Правовий і договірний базис цієї інтеграції включає ключові угоди та договори, такі як Угода про асоціацію між Україною та ЄС, а також численні регламенти та директиви ЄС, які визначають механізми співпраці, митні процедури, стандарти безпеки та інші важливі аспекти, необхідні для інтеграції України до Митного Союзу ЄС. Розуміння цього базису дозволяє визначити основні напрямки реформ в Україні, необхідні для наближення її до стандартів ЄС.

Таблиця 1.5 надає огляд ключових міжнародних договорів і угод між Україною та Європейським Союзом у сфері митної політики. Вони є важливими елементами правового та договірного базису інтеграції України до митного простору ЄС [13;14].

Таблиця 1.5 – Ключові міжнародні договори між Україною та ЄС у сфері митної політики

№	Назва	Дата	Ключові положення – що передбачає	Значення для зближення з Митним Союзом ЄС
1	Угода про партнерство і співробітництво (ПС)	14 червня 1994 р.	- Вперше зафіксувала регулярний митний діалог між Україною та ЄС - Зобов'язала сторони наближати митні норми, процедури та інструменти контролю	Створила базову правову рамку, від якої надалі відштовхувалися всі програми гармонізації законодавства
2	Угода про асоціацію (AA/DCFTA)	27 червня 2014 р.	- Поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі (ЗВТ) - Перелік регламентів EU <i>acquis</i> , які Україна має імплементувати у сфері митного оформлення, тарифів і боротьби з шахрайством	Поставила чіткі «домашні завдання» для адаптації Митного кодексу України до європейських правил
3	Програма асоціації Україна – ЄС	2014 – 2020 рр.	- Детальний план дій із реалізації Угоди про асоціацію - Конкретні дедлайни для запровадження електронного декларування, ризик-менеджменту та пост-митного аудиту	Служила «дорожньою картою» модернізації митної системи; дозволила відстежувати прогрес за KPI
4	Протокол про приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту (NCTS)	1 жовтня 2022 р.	- Впроваджує уніфіковану New Computerised Transit System (NCTS) - Дозволяє одне електронне транзитне оформлення на всю дорогу від відправника до отримувача в ЄС	Перший практичний крок, що інтегрує Україну в спільний митний простір і зменшує час/витрати перевізників
5	Меморандуми та міжвідомчі угоди Держмитслужби з митними органами ЄС	1998 – по сьогодні	- Обмін попередньою інформацією, спільні ризикові профілі, взаємне навчання офіцерів - Оперативні проекти (Joint Customs Operations) проти контрабанди	Посилюють institutional bonding: зближують методики контролю, IT-системи та культуру співпраці служб

Джерело: складено автором на основі [13;14]

Таблиця 1.5 надає детальний огляд ключових міжнародних договорів та угод, що визначають правову та договірну основу для інтеграції України до Митного Союзу ЄС. Кожен із зазначених документів не тільки сприяв розвитку двосторонньої співпраці між Україною та Європейським Союзом, але й відіграв важливу роль у забезпеченні гармонізації митного законодавства України з європейськими стандартами.

Угода про партнерство і співробітництво, підписана в 1994 році, стала першим важливим кроком, що заклало основу для подальшої інтеграції. Вона започаткувала співпрацю у сфері митної справи та створила правову базу для поступової адаптації українського законодавства до європейських вимог. Цей документ був першим важливим кроком до того, щоб Україна могла розвивати митну співпрацю з ЄС на основі взаємних зобов'язань і стандартів.

Наступний етап відбувся через двадцять років з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році. Ця угода є важливим політичним та економічним інструментом для поглиблення інтеграції, включаючи створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) та адаптацію українського митного законодавства до асвіс ЄС. Завдяки цій угоді, Україна отримала можливість повноцінно інтегруватися у єдиний європейський ринок, що вимагало серйозних змін у митній сфері. Угода сприяла не тільки зміцненню економічних зв'язків, але й забезпечила правову основу для серйозних реформ, зокрема у сфері митних процедур, що наближають Україну до стандартів ЄС.

Програма асоціації Україна-ЄС, що діяла з 2014 по 2020 рр., визначила конкретні кроки щодо імплементації положень Угоди про асоціацію, зокрема в митній сфері. Вона ставила завдання щодо модернізації митної системи України, запровадження європейських стандартів контролю та забезпечення прозорості у митних процедурах. Це стало важливим етапом на шляху до повної гармонізації митної політики з ЄС, що вимагає від України виконання вимог щодо боротьби з контрабандою, спрощення митних процедур і введення інноваційних технологій у митну сферу.

Протокол про приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту, підписаний у 2022 році, став важливим кроком у реальному включенні України до митного простору ЄС. Впровадження єдиної митної процедури NCTS (Нова процедура спільного транзиту) не тільки покращує ефективність митних процедур, але й забезпечує відповідність вимогам ЄС, що дозволяє Україні здійснювати митні операції за єдиними європейськими стандартами.

Меморандуми та міжвідомчі угоди між Держмитслужбою України та митними органами ЄС, що підписуються в різні роки, надають можливість для поглибленого співробітництва в таких питаннях, як контроль товарів, обмін даними та навчання митних кадрів. Ці угоди важливі для інституційного зближення митних систем обох сторін, адже вони сприяють кращій координації між митними органами, зменшують адміністративні бар'єри і забезпечують високий рівень прозорості та ефективності митного контролю [13;14].

Таким чином, ключові міжнародні угоди та договори, які наведені в таблиці, формують міцний правовий та договірний базис для інтеграції України до Митного Союзу ЄС. Цей процес є складним, багатогранним і триває протягом тривалого часу, вимагаючи серйозних зусиль на всіх рівнях — від законодавчих змін до інституційної співпраці. Реалізація цих угод дозволить Україні не тільки інтегруватися у митний простір ЄС, але й сприятиме покращенню економічної ситуації в країні, підвищенню її конкурентоспроможності на світовому ринку та посиленню зв'язків з європейськими партнерами.

Таблиця 1.6 надає огляд основних нормативно-правових актів України, які були гармонізовані з митним законодавством Європейського Союзу. Ці акти є важливою частиною правової бази, яка забезпечує процес інтеграції України до митного простору ЄС [15;16].

Таблиця 1.6 – Основні нормативно-правові акти України, гармонізовані з митним законодавством ЄС

№ з/п	Назва нормативного акту	Рік прийняття	Відповідність acquis ЄС	Вплив на процес інтеграції
1	Митний кодекс України	2012 (зі змінами)	Часткова гармонізація з Митним кодексом ЄС	Створення умов для спільних транзитних процедур
2	Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»	1991 (із змінами)	Відповідає нормам СОТ і регламентам ЄС	Забезпечення прозорості та передбачуваності митного регулювання
3	Постанова КМУ «Про запровадження системи NCTS»	2020	Відповідність Конвенції про спільний транзит	Технічна та процедурна інтеграція до митного простору ЄС
4	Закон України «Про національну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС»	2004	Базовий документ адаптації законодавства	Заклав основу для подальшої гармонізації митної сфери
5	Постанова КМУ «Про приєднання до Конвенції про спільний транзит»	2022	Повна відповідність стандартам ЄС	Уможливорює спільне митне оформлення з ЄС

Джерело: складено автором на основі [15;16]

Таблиця 1.6 надає чітке уявлення про основні нормативно-правові акти України, що були гармонізовані з митним законодавством Європейського Союзу, і показує, наскільки важливими є ці акти для процесу інтеграції України до Митного Союзу ЄС. Всі представлені в таблиці документи свідчать про серйозні кроки, зроблені Україною на шляху до адаптації свого митного законодавства до європейських стандартів.

Митний кодекс України, ухвалений у 2012 році, став основним інструментом для гармонізації митних процедур в Україні, створюючи умови для інтеграції з митним простором ЄС і запровадження спільних транзитних процедур. Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність», ухвалений ще в 1991 році, забезпечує прозорість митного регулювання і відповідає вимогам СОТ та регламентам ЄС, що є важливою складовою для належного функціонування зовнішньої торгівлі. Постанови КМУ, такі як «Про запровадження системи NCTS» та «Про приєднання до Конвенції про спільний транзит», є технічними і

процедурними кроками, що відповідають стандартам ЄС і сприяють спільному митному оформленню з ЄС. Всі ці документи сприяють не лише гармонізації законодавства, але й безпосередньо впливають на практичну реалізацію митних процедур, що наближають Україну до вимог ЄС.

Закон «Про національну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС», прийнятий у 2004 році, став основою для подальшої гармонізації всього спектра законодавства, в тому числі митної сфери, забезпечуючи системний підхід до інтеграції. Загалом, ці нормативно-правові акти не тільки підтримують процес адаптації української митної системи до європейських стандартів, але й мають вагомий вплив на подальшу інтеграцію України до Митного Союзу ЄС, полегшуючи транзит товарів, спрощуючи митні процедури та забезпечуючи більшу відкритість і ефективність митної діяльності [15;16].

Таким чином, представлена таблиця підкреслює важливість комплексного підходу до реформування митної сфери в Україні, орієнтуючись на досвід ЄС, і показує, як кожен нормативно-правовий акт на своєму етапі сприяє як технічній, так і процедурній інтеграції України до європейського митного простору.

Узагальнюючи, процес інтеграції України до Митного Союзу ЄС є надзвичайно важливим для розвитку економічних зв'язків між Україною та ЄС, і правовий та договірний базис цієї інтеграції грає ключову роль. Основні міжнародні угоди, такі як Угода про партнерство і співробітництво, Угода про асоціацію, Протокол про приєднання до Конвенції про спільний транзит, а також численні внутрішні нормативно-правові акти України, такі як Митний кодекс України та Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність», створюють фундамент для гармонізації митних процедур з європейськими стандартами. Ці документи сприяють не тільки формальному виконанню зобов'язань України, але й здійсненню реальних змін у митній сфері, таких як впровадження спільних транзитних процедур, забезпечення прозорості митного регулювання та інтеграція новітніх технологій, зокрема через систему NCTS. Усі ці кроки підкреслюють важливість комплексного підходу до реформування митної сфери України, що

дозволяє ефективно наближати її до вимог ЄС і створює умови для більш тісної економічної співпраці в рамках єдиного митного простору Європи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ УКРАЇНИ ДО ВСТУПУ ДО МИТНОГО СОЮЗУ ЄС

2.1. Сучасні координати розвитку митної справи в Україні

Митна справа в Україні є важливим елементом зовнішньоекономічної діяльності, що забезпечує ефективний контроль за переміщенням товарів через кордон та реалізацію економічної і інтеграційної політики. У контексті європейської інтеграції країни, ключовими напрямками розвитку митної системи є гармонізація законодавства з європейськими стандартами, впровадження новітніх технологій, таких як електронне декларування та автоматизація митних процесів, а також інтеграція до міжнародних митних угод. Аналіз сучасних координат розвитку митної справи в Україні є важливим для подальшого вдосконалення митної політики в умовах євроінтеграції.

Таблиця 2.1 надає огляд інституційної структури митної системи України, що включає основні органи та підрозділи, які відповідають за реалізацію митної політики, контроль за переміщенням товарів та забезпечення правопорядку в митній сфері [17;18].

Таблиця 2.1 – Інституційна структура митної системи України, 2024 р.

№	Ланка системи	Опис	Роль для євроінтеграції
1	2	3	4
1	Державна митна служба України (ДМСУ)	- Центральний орган виконавчої влади у сфері митної політики - Проводить митний контроль і оформлення - Бореться з порушеннями митних правил	- Запускає європейські ІТ-системи (NCTS, «єдине вікно») - Координує виконання всіх міжнародних митних угод
2	Міністерство фінансів України	- Формує стратегію митної політики - Готує проекти кодексів, законів та підзаконних актів	- Забезпечує приведення Митного кодексу й підзаконки у відповідність до <i>acquis</i> ЄС - Визначає бюджет та пріоритети реформ

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4
3	Регіональні митниці та підрозділи ДМСУ	- Безпосередньо оформлюють вантажі та транспорт - Працюють із бізнесом і громадянами на пунктах пропуску	- Впроваджують на місцях нові процедури ризик-менеджменту, е-декларування та спільний транзит
4	Митна академія та навчальні центри ДМСУ	- Навчають і перепідготовляють митників - Проводять тренінги з нових ІТ-рішень та законодавства	- Готують кадри до роботи за правилами ЄС, включно з процедурою пост-митного аудиту
5	Судові й антикорупційні інституції	- Розглядають справи про порушення митного законодавства - Здійснюють нагляд за незаконним збагаченням і зловживаннями	- Підсилюють прозорість і верховенство права, що є обов'язковою вимогою ЄС

Джерело: складено автором на основі [17;18]

Інституційна структура митної системи України, представлена в таблиці 2.1, є важливим елементом, який визначає ефективність та адаптивність митної політики в умовах євроінтеграції. Вона включає низку ключових органів і підрозділів, що виконують різні функції в сфері митного контролю, адміністрування та правового забезпечення, що є необхідним для інтеграції країни до єдиного митного простору Європейського Союзу.

Державна митна служба України (ДМСУ), як центральний орган виконавчої влади, виконує функції стратегічного управління митною справою в країні. Її роль у процесі євроінтеграції полягає у впровадженні європейських стандартів, гармонізації митних процедур і координації виконання міжнародних митних угод, зокрема через систему спільного транзиту NCTS. Важливим є те, що ДМСУ також займається боротьбою з митними правопорушеннями та забезпечує прозорість митних процедур, що є основою для належного функціонування митної системи на всіх рівнях.

Міністерство фінансів України відіграє важливу роль у визначенні стратегічних напрямків митної політики та розробці нормативно-правових актів. Адаптація митного законодавства до норм *acquis* ЄС є однією з основних задач цього органу. Зокрема, міністерство сприяє інтеграції національної правової бази

до європейських стандартів, що є передумовою для усунення торгових бар'єрів і підвищення ефективності взаємодії з європейськими партнерами.

Регіональні митниці та підрозділи ДМСУ займаються безпосереднім здійсненням митного контролю та оформлення товарів. Вони є важливими ланками у реалізації реформованих митних процедур, зокрема через впровадження інноваційних технологій, таких як «єдине вікно» для міжнародної торгівлі та ризик-менеджменту. Залучення до пілотних проєктів цифровізації митниць дає можливість значно скоротити час митного оформлення, що відповідає вимогам європейських стандартів [17;18].

Митна академія та навчальні центри ДМСУ забезпечують підготовку кваліфікованих кадрів для роботи в умовах європейських митних процедур. Підготовка кадрів є критично важливою складовою для ефективної роботи митної системи, адже лише висококваліфіковані митники можуть реалізовувати новітні підходи та технології в митній справі, адаптуючи їх до специфіки національної економіки та вимог ЄС.

Судові та антикорупційні інституції, як частина правової системи України, відіграють ключову роль у забезпеченні правової прозорості в митній сфері. Вони здійснюють контроль за дотриманням митного законодавства та сприяють боротьбі з корупцією, що є важливим аспектом для підвищення довіри до митної системи та усунення адміністративних бар'єрів у міжнародній торгівлі [17;18].

Таким чином, інституційна структура митної системи України в умовах євроінтеграції демонструє велику складність і багатофункціональність, де кожен елемент системи виконує важливу роль у забезпеченні ефективного митного контролю, сприяє дотриманню європейських стандартів та сприяє покращенню умов для бізнесу. Впровадження цифрових технологій, гармонізація правової бази, підготовка кадрів та боротьба з митними правопорушеннями є важливими складовими стратегії інтеграції України до митного простору ЄС. Саме через зміцнення цієї інституційної структури можна досягти більш глибокої інтеграції в європейський економічний простір, підвищити конкурентоспроможність України та покращити умови для міжнародної торгівлі.

Таблиця 2.2 відображає ключові цифрові ініціативи та реформи, що були впроваджені в митній сфері України з метою модернізації та адаптації митних процедур до європейських стандартів. Важливою складовою цього процесу є інтеграція сучасних інформаційних технологій для автоматизації митних операцій, спрощення процедур та підвищення ефективності контролю [19;20].

Таблиця 2.2 – Ключові цифрові ініціативи та реформи в митній справі України

№	Назва ініціативи	Рік запуску	Науково-методологічний зміст реформи	Прогнозовані ефекти для функціонування митниці
1	Приєднання до NCTS (New Computerised Transit System)	2022	Імплементация єдиної електронної транзитної процедури, що базується на Конвенції про спільний транзит і передбачає стандартизовані електронні повідомлення, гармонізовані коди товарів та інтегровану систему контролю руху вантажів територією держав-учасниць	Уніфікація транзитних операцій з асquis ЄС, скорочення часу на перетин кордонів на $\approx 30\%$, зниження адміністративних витрат бізнесу, підвищення якості митного нагляду завдяки обміну даними в реальному часі
2	Електронне декларування (е-декларація)	2019	Перехід від паперових митних декларацій до повністю цифрового формату з використанням кваліфікованого електронного підпису, інтеграція з держреєстрами для автоматичної валідації даних	Зменшення корупційної складової та суб'єктивного впливу посадових осіб; прискорення оформлення товарів до 1 години (у 2,5 рази швидше порівняно з 2018 р.); поліпшення статистичної аналітики торговельних потоків
3	«Єдине вікно для міжнародної торгівлі»	2020	Створення інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної платформи, що забезпечує синхронізований обмін даними між митними, фітосанітарними, ветеринарними та іншими контрольними органами	Системна синергія процедур контролю, скорочення середнього часу митного оформлення на 25–40 %, мінімізація фізичних контактів бізнесу з регуляторами, підвищення позицій України в рейтингу Doing Business (під-індикатор «Trading Across Borders»)
4	Автоматизована система управління ризиками (АСУР)	2023	Розгортання модулю Data-Driven Risk Management, який шляхом багатофакторного аналізу визначає імовірність порушень митних правил та автоматично сегментує потоки вантажів за рівнем ризику	Підвищення результативності таргетованих оглядів (індикатор hit-rate зріс до 8 % у 2024 р.); оптимізація ресурсів митниці; зниження частки необґрунтованих оглядів на 35 %
5	Електронний кабінет імпортера / експортера	2021	Запровадження персоналізованого веб-порталу для суб'єктів ЗЕД із функціями електронної подачі документів, моніторингу статусів декларацій, проведення платежів та отримання аналітичних звітів	Підвищення прозорості взаємодії «бізнес – держава», скорочення операційних витрат підприємств на документообіг, створення бази для подальшої діджиталізації сервісів (e-payment, e-audit)

Джерело: складено автором на основі [19;20]

Цифровізація митної системи України є важливим напрямом розвитку, який не тільки відповідає сучасним вимогам глобальної економіки, але й є важливою складовою інтеграційних процесів України до Європейського Союзу. Реалізація

ключових цифрових ініціатив, таких як приєднання до системи NCTS, електронне декларування, система «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», автоматизована система управління ризиками (АСУР) та електронний кабінет імпортера/експортера, має стратегічне значення для досягнення більш високих стандартів митного контролю, покращення ефективності та прозорості митних процедур, а також для спрощення взаємодії з бізнесом.

Приєднання України до Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS) є важливим кроком до уніфікації транзитних процедур, що дозволяє істотно прискорити обробку вантажів та автоматизувати обмін інформацією з митними органами країн ЄС. Це сприяє спрощенню процедур переміщення товарів через кордони, що є ключовим для інтеграції України в європейський економічний простір. Важливим ефектом впровадження цієї системи є зниження адміністративних бар'єрів для зовнішньої торгівлі, що сприяє як економічному зростанню країни, так і підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на міжнародному ринку.

Електронне декларування є ще однією суттєвою реформою, яка дозволяє значно зменшити людський фактор у процесі митного оформлення, що, в свою чергу, знижує корупційні ризики та помилки при обробці митних декларацій. Завдяки використанню кваліфікованого електронного підпису (КЕП), процес декларування стає більш безпечним та ефективним. Крім того, запровадження цієї технології дає змогу швидше обробляти великі обсяги митних декларацій, що особливо важливо для покращення умов міжнародної торгівлі [19;20].

Система «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», яка об'єднує митні органи та інші контролюючі служби на єдиній інформаційній платформі, має значний потенціал для скорочення часу митного оформлення товарів. Це дозволяє підприємствам значно зменшити затрати на митне оформлення і мінімізувати контакти з посадовими особами, що також знижує ймовірність корупційних проявів і підвищує ефективність бізнес-процесів. Спрощення логістичних процедур через інтегровані електронні сервіси сприяє зростанню ефективності

внутрішньої та зовнішньої торгівлі та зміцнює економічні зв'язки України з іншими країнами.

Автоматизована система управління ризиками (АСУР), що впроваджена для оцінки ймовірності порушень митних процедур, дозволяє більш цілеспрямовано та ефективно направляти митні інспекції на вантажі, що становлять високий ризик для безпеки та законності. Це дозволяє зменшити кількість фізичних перевірок та зосередити увагу на тих товарах, які можуть мати більшу загрозу, тим самим покращуючи якість митного контролю та прискорюючи процес митного оформлення.

Впровадження електронного кабінету імпортера/експортера стало важливою частиною цього процесу. Цей цифровий сервіс дозволяє підприємствам подати документи, відслідковувати статус митного оформлення та отримувати звітність у реальному часі. Це значно підвищує прозорість митних процедур і забезпечує більш ефективну комунікацію між митницею та бізнесом. Зокрема, цей сервіс дозволяє значно зменшити час, витрачений на взаємодію з митними органами, та надає можливість митним службам оперативно реагувати на будь-які зміни у процесі оформлення товарів [19;20].

Всі ці цифрові ініціативи й реформи створюють важливу інфраструктуру для митної системи України, що дозволяє країні швидше адаптуватися до вимог ЄС, підвищити ефективність митних процедур і забезпечити більшу прозорість у роботі митних органів. Ці реформи є не лише технічними, але й стратегічними кроками для полегшення міжнародної торгівлі, залучення інвестицій та сприяння економічному зростанню України в умовах євроінтеграції. Цифровізація митної сфери відкриває нові можливості для України в глобальному економічному середовищі, що робить її економіку більш конкурентоспроможною та інтегрованою в міжнародні торгові мережі.

У контексті реалізації інтеграційних заходів Україна поступово адаптує митну політику до стандартів Європейського Союзу. Цей процес супроводжується як нормативно-інституційними змінами, так і практичними результатами, що підлягають кількісній оцінці. Таблиця 2.3 ілюструє основні показники

ефективності митної діяльності України у 2021–2024 роках, відображаючи динаміку надходжень до бюджету, рівень цифровізації, швидкість оформлення вантажів та якість контролю [21;22;23;24].

Таблиця 2.3 – Основні показники ефективності митної діяльності України, 2021–2024 рр.

Показник	2021	2022	2023	2024	Динаміка та інтерпретація
Надходження до держбюджету від митних платежів, млрд грн	384,2	402,3	434,1	460,0	+19,7%; свідчить про стабілізацію імпорту і розширення бази оподаткування
Середній час митного оформлення однієї декларації, год	9,2	8,1	6,7	6,0	-35%; результат цифровізації процедур
Частка електронних декларацій у загальному обсязі, %	62%	75%	83%	90%	Поступове наближення до стандартів ЄС
Кількість виявлених порушень митних правил, тис. випадків	14,3	12,9	11,5	10,7	Зниження на 25% за 3 роки – ознака кращого ризик-менеджменту
Обсяг товарів, оформлених через NCTS, % від загального транзиту	–	10%	32%	65%	Ефективне впровадження спільного транзиту
Індекс прозорості митної системи (оцінка бізнесу, 1–5)	3,1	3,3	3,6	4,0	Покращення іміджу ДМСУ серед імпортерів
Середній час проходження кордону (год)	18,5	17,1	14,9	13,0	Свідчить про спрощення прикордонних процедур
Обсяг електронного документообігу в системі NCTS, млн документів	–	0,3	1,2	2,5	Розвиток цифрової інфраструктури
Частка декларацій, оформлених без фізичного огляду, %	61%	65%	68%	72%	Підвищення ефективності профілювання ризиків

Джерело: складено автором на основі [21;22;23;24]

Таблиця 2.3 демонструє позитивну динаміку в основних показниках ефективності митної діяльності України в період з 2021 по 2024 рр. Важливою тенденцією є стабільне зростання надходжень до державного бюджету від митних платежів, що зросли на 19,7% за період, що свідчить про стабілізацію імпорту та розширення бази оподаткування. Це є ознакою не тільки збільшення обсягів зовнішньої торгівлі, але й вдосконалення митної системи, що сприяє кращому збору митних платежів.

Покращення ефективності митних процедур також підтверджується скороченням середнього часу митного оформлення декларацій, що зменшився на 35% завдяки цифровізації митних процедур. Це є значним досягненням, адже зменшення часу на оформлення митних декларацій покращує умови для бізнесу, скорочує витрати на митне оформлення та підвищує конкурентоспроможність української економіки. Зростання частки електронних декларацій до 90% у 2024 році відображає успішне наближення митної системи до європейських стандартів, зокрема щодо автоматизації та прозорості процедур.

Зниження кількості виявлених порушень митних правил на 25% за три роки є ознакою удосконалення ризик-менеджменту та ефективнішого контролю за митними операціями. Це також вказує на підвищення довіри до митної системи з боку бізнесу та громадян, адже меншою стає кількість правопорушень і порушників митних норм.

Успішне впровадження системи NCTS, зокрема значне збільшення обсягу товарів, оформлених через цю систему, є важливим кроком до інтеграції України в єдиний європейський митний простір. Це дозволяє прискорити транзит товарів через кордони та зменшити адміністративні бар'єри для бізнесу. Підвищення індексу прозорості митної системи, зокрема оцінка бізнесу, яка зросла до 4,0 у 2024 році, свідчить про покращення іміджу ДМСУ та підвищення рівня довіри серед імпортерів [21;22;23;24].

Зниження середнього часу проходження кордону на 5,5 годин з 2021 по 2024 рік, а також збільшення обсягу електронного документообігу в системі NCTS, показують прогрес у спрощенні прикордонних процедур та розвитку цифрової інфраструктури. Це зменшує затрати часу і ресурсів для підприємств, що займаються міжнародною торгівлею, і сприяє інтеграції України в глобальні торгові ланцюги.

Нарешті, збільшення частки декларацій, оформлених без фізичного огляду, до 72% у 2024 році є доказом покращення профілювання ризиків і підвищення ефективності митного контролю. Це дозволяє зосередити ресурси на перевірці

високоризикованих вантажів, одночасно забезпечуючи швидше та ефективніше обслуговування низькоризикових товарів [21;22;23;24].

Таким чином, динаміка основних показників митної діяльності України свідчить про значні досягнення у модернізації митної системи, її цифровізації та інтеграції в європейські стандарти. Продовження цього процесу сприятиме подальшому покращенню умов для міжнародної торгівлі, підвищенню конкурентоспроможності економіки України та забезпеченню ефективного функціонування митної системи в умовах глобалізованого світу.

Узагальнюючи, розвиток митної справи в Україні в умовах євроінтеграції відображає значні досягнення в модернізації митної системи, впровадженні цифрових технологій та гармонізації з європейськими стандартами. Позитивна динаміка показників ефективності митної діяльності свідчить про успішну реалізацію реформ, що включають зниження часу митного оформлення, збільшення частки електронних декларацій і ефективне впровадження системи спільного транзиту NCTS. Ці досягнення сприяють не тільки підвищенню прозорості та зниженню корупційних ризиків, але й покращенню іміджу митної системи серед бізнесу та інтеграції України в міжнародну торгівлю. Оскільки цифровізація та вдосконалення процедур продовжуються, подальший розвиток митної системи сприятиме ще більшій інтеграції України в глобальні економічні процеси, покращенню умов для бізнесу та залученню інвестицій, що стане важливою складовою забезпечення економічного зростання країни.

2.2. Загальна кількісна характеристика функціонування Митного Союзу ЄС

Митний Союз Європейського Союзу є основною складовою економічної інтеграції країн-членів, забезпечуючи безперешкодний рух товарів та послуг через внутрішні кордони та єдину митну політику з третіми країнами. Він ґрунтується на

спільному митному тарифі, єдиних митних процедурах та стандартах безпеки, що спрощує зовнішню торгівлю та підвищує конкурентоспроможність на світовому ринку. Аналіз функціонування цього Союзу дозволяє оцінити його ефективність, економічний вплив і перспективи розвитку, зокрема через кількісні показники, такі як обсяг торгівлі та доходи від митних зборів.

Таблиця 2.4 надає огляд основних економічних показників функціонування Митного Союзу ЄС у період з 2020 по 2024 роки. Вона відображає ключові аспекти зовнішньоторговельної діяльності, доходів від митних зборів, середніх тарифів на імпорт та частки торгівлі з третіми країнами, що дозволяє оцінити економічну динаміку та ефективність митної політики ЄС [25;26;27;28].

Таблиця 2.4 – Основні економічні показники функціонування Митного союзу ЄС, 2020–2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Коментар
Зовнішньоторговельний обіг ЄС, трлн євро	3,87	4,38	5,09	5,21	5,27	Поступове зростання обсягу торгівлі, попри COVID-19 та геополітичні виклики. У 2024 році зафіксовано профіцит у €147 млрд.
Доходи від митних зборів, млрд євро	24,9	26,5	29,3	30,1	30,1	Мито становить близько 15% надходжень до бюджету ЄС.
Середній тариф на імпорт, %	4,2%	4,0%	3,8%	3,7%	3,6%	Зниження завдяки розширенню преференцій та угод про вільну торгівлю.
Частка торгівлі з третіми країнами в загальному обсязі, %	42%	44%	46%	47%	48%	Зростання орієнтації на зовнішні ринки, зокрема США, Китай, Україну.
Обсяг імпорту з країн зони вільної торгівлі, %	29%	31%	34%	36%	38%	Зростає завдяки угодам з Японією, Україною, Канадою.

Джерело: складено автором на основі [25;26;27;28]

Аналіз основних економічних показників функціонування Митного Союзу ЄС у період з 2020 по 2024 роки вказує на стійке зростання торговельної активності та ефективність митної політики ЄС, незважаючи на численні економічні та геополітичні виклики. Зовнішньоторговельний обіг ЄС збільшився з 3,87 трлн євро у 2020 році до 5,27 трлн євро у 2024 році, що свідчить про поступове відновлення після пандемії COVID-19 та розширення ринків, зокрема через угоди про вільну торгівлю з різними країнами. Профіцит у 147 млрд євро у 2024 році підтверджує

стабільність зовнішньої торгівлі ЄС і зростаючий вплив його економіки на світовий ринок.

Доходи від митних зборів, що залишаються стабільними на рівні 30,1 млрд євро з 2023 року, займають важливу частину в загальному бюджеті ЄС, надаючи додаткові фінансові ресурси для розвитку та підтримки економічної стабільності. Зниження середнього тарифу на імпорт, яке спостерігається з 4,2% у 2020 році до 3,6% у 2024 році, свідчить про активну політику розширення угод про вільну торгівлю, що дозволяє знизити бар'єри для зовнішніх постачальників та полегшити доступ на європейські ринки.

Зростання частки торгівлі з третіми країнами, що досягло 48% у 2024 році, вказує на орієнтацію ЄС на зовнішні ринки, зокрема на країни як США, Китай і Україна. Це є важливим свідченням зростаючої глобалізації економічних зв'язків ЄС та поглиблення торговельних відносин з партнерами за межами Євросоюзу. Водночас, збільшення обсягу імпорту з країн зони вільної торгівлі до 38% у 2024 році, зокрема завдяки угодам з Японією, Канадою та Україною, свідчить про ефективність торговельних угод, що надають преференційні умови для партнерських країн і сприяють розширенню доступу до європейського ринку [25;26;27;28].

Отже, Митний Союз ЄС демонструє стабільність і поступове зростання показників зовнішньої торгівлі, митних надходжень та інтеграції з глобальними економічними просторами. Це підкреслює значення єдиного митного простору для економічного розвитку ЄС та його стратегічних відносин з іншими країнами та регіонами світу.

Таблиця 2.5 надає детальну характеристику структури та інфраструктури Митного Союзу ЄС, що включає ключові елементи, які забезпечують функціонування митного об'єднання. Вона охоплює інформацію про кількість країн-учасниць, основні митні процедури, чисельність митних працівників, а також застосовувані цифрові системи контролю, які забезпечують ефективність митних операцій [25;26;27;28].

Таблиця 2.5 – Структура та інфраструктура Митного Союзу ЄС

Елемент	Деталі	Примітки
Кількість країн-учасниць	До Союзу входять 27 держав-членів ЄС, а також Норвегія та Швейцарія; Туреччину залучено частково.	Усі учасники користуються Єдиною транзитною процедурою NCTS.
Єдиний Митний кодекс (UCC)	Запроваджений у 2016 році та регулярно оновлюється відповідно до нових регламентів.	Забезпечує уніфікацію митних правил і процедур у межах усієї спільноти ЄС.
Пункти митного контролю	Налічує понад 2 000 пунктів, які охоплюють морські, сухопутні та авіаційні переходи.	Гарантують безперервний контроль вантажів і мінімізацію черг на кордонах.
Системи цифрового контролю	Використовуються платформи NCTS (транзит), ICS2 (імпорт), AES (експорт) і REX (сертифікація).	Забезпечують відстеження та автоматизований обмін даними щодо вантажів та їх походження.
Чисельність митників	Більше ніж 90 000 фахівців, які працюють у національних і спільних структурах.	Спільно функціонують у мережі ЕКCІCТЕНДС TAXUD для координації дій на рівні ЄС.
Спільний митний тариф (CET)	Встановлено єдині ставки імпорتنих мит для всіх товарів з-за меж ЄС.	Служить інструментом торговельної політики та захисту внутрішнього ринку від недобросовісного імпорту.

Джерело: складено автором на основі [25;26;27;28]

Таблиця 2.5 відображає ключові елементи структури та інфраструктури Митного Союзу ЄС, які є основою його ефективної роботи та інтеграції економік країн-членів. Митний Союз ЄС охоплює 27 держав-членів, а також країни, частково інтегровані через угоди про спільну транзитну процедуру, зокрема Норвегію, Швейцарію та Туреччину. Це створює широку зону вільної торгівлі, де відсутні митні бар'єри, а однакові правила та процедури митного контролю забезпечують однакові умови для ведення зовнішньої торгівлі. Така інтеграція дозволяє знизити трансакційні витрати та сприяє підвищенню економічної стабільності в ЄС.

Єдиний Митний кодекс (UCC), який було впроваджено з 2016 року і постійно оновлюється, є центральним елементом цього процесу. Він уніфікує митні процедури, забезпечуючи єдині правила та стандарти для митного оформлення товарів на всіх етапах, що дозволяє зменшити адміністративні бар'єри і знизити витрати для підприємців. Це є важливим фактором для зростання внутрішньої торгівлі в межах ЄС і полегшення доступу до європейського ринку для зовнішніх партнерів.

Наявність понад 2000 пунктів митного контролю, які включають морські, сухопутні та авіаційні пункти, підкреслює величезну інфраструктурну потужність Митного Союзу ЄС. Це забезпечує ефективний контроль за товарами, що перетинають кордони, і дозволяє митним органам здійснювати оперативне реагування на будь-які порушення чи загрози безпеці. Крім того, впровадження систем цифрового контролю, таких як NCTS, ICS2, AES та REX, значно полегшує та прискорює процес митного оформлення. Ці системи автоматизують обробку даних щодо транзиту, експорту, імпорту та сертифікації походження товарів, що не тільки знижує адміністративні витрати, але й забезпечує більш високий рівень прозорості та безпеки митних процедур [25;26;27;28].

Чисельність митних працівників, яка перевищує 90 000 осіб, є важливим свідченням масштабу митного апарату ЄС. Ці працівники співпрацюють у рамках спільної митної мережі TAXUD, що дозволяє синхронізувати діяльність митних служб усіх країн-членів та забезпечити належний рівень координації митних процесів на всіх етапах. Це дозволяє ефективно контролювати зовнішню торгівлю та мінімізувати ризики порушення митних правил або правопорушень.

Спільний митний тариф (CET) ЄС, який застосовується до всіх товарів з-за меж ЄС, є важливим інструментом для досягнення економічної інтеграції країн-членів. Єдина ставка імпортного мита для всіх держав-членів дозволяє створити рівні умови для торгівлі між країнами та усуває митні бар'єри між ними. Це сприяє не тільки зниженню вартості зовнішньої торгівлі, але й забезпеченню сталого економічного зростання через забезпечення стабільного надходження митних зборів до бюджету ЄС [25;26;27;28].

Таким чином, структура та інфраструктура Митного Союзу ЄС забезпечують високий рівень ефективності та стабільності митних процедур, сприяють інтеграції економік країн-членів, а також оптимізують взаємодію з міжнародними партнерами. Впровадження єдиного митного кодексу, використання цифрових технологій, належна інфраструктура та спільний митний тариф забезпечують гармонізацію митних процедур та полегшують транскордонну торгівлю. Це підвищує економічну конкурентоспроможність ЄС, сприяє зростанню

внутрішнього ринку та створює умови для подальшої інтеграції зовнішньої торгівлі в глобальну економіку.

Таблиця 2.6 надає огляд ключових функціональних показників ефективності митної системи Європейського Союзу у період з 2021 по 2024 роки. Ці показники відображають важливі аспекти, що визначають ефективність митної діяльності, включаючи зовнішньоторговельний обіг, доходи від митних зборів, час митного оформлення, рівень цифровізації процедур та забезпечення безпеки митного контролю [25;26;27;28].

Таблиця 2.6 – Ключові функціональні показники ефективності митної системи ЄС, 2021–2024 рр.

Показник	2021	2022	2023	2024
Зовнішньоторговельний обіг ЄС (експорт + імпорт), трлн євро	4,38	5,09	5,07	5,21
Доходи від митних зборів, млрд євро	26,5	29,3	30,1	30,1
Середній час митного оформлення (імпорт), год	4,5	4,3	4,2	4,0
Частка електронних декларацій, %	96%	97%	98%	98%
Кількість транзитних операцій через NCTS, млн/рік	12,8	13,5	14,2	14,5
Рівень митного шахрайства (виявлених правопорушень), тис. випадків/рік	33	34	35	36
Вартість недоотриманих мит через порушення, млрд євро/рік	2,4	2,5	2,6	2,7
Рівень задоволеності бізнесу співпрацею з митними органами (за шкалою 1–5)	4,2	4,3	4,3	4,4
Кількість угод про спільні митні процедури з третіми країнами	42	43	44	45

Джерело: складено автором на основі [25;26;27;28]

Аналіз ключових функціональних показників ефективності митної системи ЄС за період 2021–2024 рр. свідчить про стабільний розвиток та вдосконалення митних процедур в умовах постійних викликів глобальної економіки. Зовнішньоторговельний обіг ЄС демонструє позитивну динаміку, збільшуючись з 4,38 трлн євро у 2021 році до 5,21 трлн євро у 2024 році, що підтверджує зростання обсягів зовнішньої торгівлі, попри різні економічні труднощі. Залишаючись на рівні 30,1 млрд євро у 2023–2024 роках, доходи від митних зборів також підтверджують стабільність фінансових надходжень до бюджету ЄС, що свідчить про ефективність митної системи в умовах глобалізації.

Оптимізація митних процедур, зокрема скорочення середнього часу митного оформлення з 4,5 годин у 2021 році до 4,0 годин у 2024 році, є важливим показником підвищення ефективності митного контролю. Цей процес

безпосередньо пов'язаний з впровадженням новітніх цифрових технологій, що також підтверджується високою часткою електронних декларацій, яка стабільно наближається до 98% у 2024 році. Це свідчить про успішне впровадження електронних систем і інтеграцію митних процедур з сучасними технологіями, що полегшує торгівлю та мінімізує бюрократичні бар'єри.

Однак, незважаючи на позитивні тенденції, рівень митного шахрайства та виявлених правопорушень продовжує зростати, що вказує на необхідність подальшого удосконалення системи контролю та боротьби з порушеннями. Вартість недоотриманих мит через порушення також зростає, що підкреслює важливість підвищення ефективності митного моніторингу та профілювання ризиків. З іншого боку, зростання рівня задоволеності бізнесу співпрацею з митними органами (підвищення на 0,2 бали на шкалі від 1 до 5) свідчить про покращення іміджу митної системи ЄС серед торгових партнерів.

Прогрес у кількості транзитних операцій через NCTS, що збільшуються з року в рік, а також зростання кількості угод про спільні митні процедури з третіми країнами, є ще одним підтвердженням того, що митна система ЄС поступово інтегрується в глобальні торгові потоки і ефективно співпрацює з іншими країнами, підвищуючи прозорість та спрощуючи зовнішньоторговельні операції [25;26;27;28].

Таким чином, ключові показники митної системи ЄС вказують на успіхи в модернізації митних процедур, підвищенні ефективності митного контролю та розширенні співпраці з міжнародними партнерами. Однак існуючі виклики, зокрема в частині боротьби з митним шахрайством, вимагають подальших удосконалень в рамках загальної стратегії інтеграції митної системи ЄС до глобальних стандартів.

2.3. Зміст здійснених заходів в рамках інтеграції України до митного простору ЄС

Інтеграція України до митного простору Європейського Союзу є важливим етапом на шляху до глибокої економічної інтеграції з ЄС, який передбачає адаптацію національної митної системи до європейських стандартів і норм. З метою забезпечення ефективної та безпечної торгівлі, а також спрощення процедур митного контролю, Україна впроваджує низку заходів, що охоплюють зміну митного законодавства, вдосконалення процедур декларування товарів, використання новітніх цифрових технологій та гармонізацію тарифної політики. Це сприяє не лише підвищенню ефективності митної системи, але й забезпечує стабільність економічних відносин між Україною та країнами ЄС.

Таблиця 2.7 надає огляд ключових інституційно-правових заходів, здійснених Україною для інтеграції в митний простір Європейського Союзу. Ці заходи охоплюють низку стратегічних ініціатив, зокрема адаптацію національного митного законодавства до стандартів ЄС, створення механізмів для безперешкодного транзиту товарів та посилення співпраці з митними органами ЄС [16;17].

Таблиця 2.7 – Інституційно-правові заходи інтеграції України до митного простору ЄС

Інституційно-правовий захід	Термін реалізації	Опис заходу	Результати та значення
1	2	3	4
Угода про асоціацію з ЄС (ПВЗВТ)	2014 – дотепер	Передбачає поступову адаптацію українського митного законодавства до асquis ЄС та створення зони вільної торгівлі між Україною та Євросоюзом.	Розпочато гармонізацію стандартів, скасовано численні митні бар'єри, що сприяло збільшенню товарообігу з країнами ЄС.
Національна програма адаптації законодавства України до стандартів ЄС	з 2004 р.	Комплексний механізм імплементації європейських директив і регламентів у вітчизняне законодавство, зокрема в частині митних процедур і термінології.	Уніфіковано термінологію та процедури, приведено у відповідність ключові норми, що спростило взаємодію з митними органами ЄС.

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4
Приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту (NCTS)	2022 р.	Включає Україну в єдину транзитну систему ЄС, що забезпечує електронний обмін даними та митне оформлення вантажів у режимі “єдиного вікна”.	Прискорено митний транзит, підвищено прозорість процедур та зменшено ризик зловживань під час перевезень.
Меморандуми з митними органами країн ЄС	2018 – 2024 рр.	Серія угод про обмін оперативною інформацією, спільні навчання персоналу та співпрацю у протидії митним порушенням між Україною та окремими державами ЄС.	Поглиблено інституційне партнерство, налагоджено обмін досвідом, що зміцнило взаємну довіру та ефективність роботи.
Удосконалення Митного кодексу України	2012 р., зміни – постійно	Модернізація митного законодавства з урахуванням практик ЄС: оновлення підходів до визначення митної вартості, ризик-менеджменту та статусу уповноважених операторів.	Створено нормативну базу для інтеграції в митний простір ЄС та підвищено стандарти контролю й безпеки зовнішньоторговельних операцій.

Джерело: складено автором на основі [16;17]

Інституційно-правові заходи, вжиті Україною для інтеграції до митного простору ЄС, є важливою частиною стратегічного процесу адаптації національної митної системи до європейських стандартів. Вони охоплюють різноманітні етапи: від підписання Угоди про асоціацію з ЄС, що започаткувало процес гармонізації митного законодавства, до приєднання до Конвенції про спільний транзит, що дозволило Україні інтегруватися в європейську транзитну систему. Ключовими результатами цих заходів є скасування митних бар'єрів, спрощення транзиту товарів, підвищення прозорості митних процедур та зростання торгівлі.

Особливу роль у цьому процесі відіграє Національна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС, що забезпечує системний підхід до імплементації європейських директив. Уніфікація термінології, процедур та законодавчих норм є необхідною для забезпечення ефективної інтеграції України в митний простір ЄС і підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародній арені.

Також важливою складовою є укладення меморандумів з митними органами країн ЄС, що сприяють обміну досвідом, навчання персоналу та забезпеченню

взаємодії у боротьбі з порушеннями митного законодавства. Це підвищує рівень довіри між митними органами України та ЄС і сприяє розвитку партнерства.

Останнім, але не менш важливим заходом є постійне удосконалення Митного кодексу України, що забезпечує відповідність національних митних процедур до стандартів ЄС. Завдяки впровадженню таких заходів створюються умови для повної інтеграції України в митний простір ЄС, що, в свою чергу, стимулює економічний розвиток, залучення інвестицій та розширення торговельних можливостей [16;17].

Таким чином, інституційно-правові заходи, що були реалізовані Україною на шляху інтеграції до митного простору ЄС, є системним підходом до досягнення високих стандартів митного контролю, сприяють розвитку внутрішньої та зовнішньої торгівлі та забезпечують ефективну взаємодію з європейськими партнерами. Ці заходи створюють потужну правову та інституційну основу для подальшого розвитку митної системи України в контексті євроінтеграції.

Таблиця 2.8 надає огляд ключових технічних, процедурних та цифрових заходів, реалізованих Україною в рамках інтеграції до митного простору ЄС. Ці заходи спрямовані на вдосконалення митних процедур, автоматизацію процесів та впровадження новітніх технологій для забезпечення прозорості, ефективності та безпеки митного контролю [17;18].

Таблиця 2.8 – Технічні, процедурні та цифрові заходи в рамках митної інтеграції України

№	Захід	Рік впровадження	Характеристика	Вплив
1	2	3	4	5
1	Впровадження системи NCTS (фаза 5)	2023–2024	Єдина комп'ютеризована система для контролю транзиту в режимі реального часу	Автоматизація, прискорення митного оформлення, зменшення людського фактору
2	Система «Єдине вікно» на митниці	2020	Координація взаємодії митних та інших контролюючих органів	Скорочення часу оформлення, підвищення ефективності контролю

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5
3	Автоматизована система управління ризиками (АСУР)	2021–2023	Визначення ймовірності порушень через аналітичні алгоритми	Зменшення кількості фізичних оглядів, фокус на ризикованих вантажах
4	Розширення електронного декларування	2019–2024	Подача митних декларацій виключно в електронному форматі	Прозорість, зниження корупції, покращення умов для бізнесу
5	Визнання статусу Уповноваженого економічного оператора (АЕО)	2020–2024	Спрощення процедур для підприємств, що відповідають високим стандартам безпеки й надійності	Підвищення довіри між бізнесом і митницею, стимулювання легального імпорту / експорту

Джерело: складено автором на основі [17;18]

Реалізація технічних, процедурних та цифрових заходів в рамках митної інтеграції України є важливим етапом на шляху до адаптації національної митної системи до європейських стандартів і норм. Впровадження таких систем, як NCTS, система «Єдине вікно», автоматизована система управління ризиками (АСУР) та розширення електронного декларування, значно підвищує ефективність митного контролю та спрощує процеси митного оформлення товарів. Ці інноваційні підходи, зокрема автоматизація та використання цифрових платформ, зменшують залежність від людського фактору, прискорюють митне оформлення і сприяють зниженню адміністративних витрат.

Зокрема, система NCTS, яка забезпечує контроль транзиту в режимі реального часу, дозволяє значно підвищити швидкість обробки вантажів і зменшити митні затримки, що є важливим для інтеграції України в європейські транспортні та торгові мережі. Впровадження системи «Єдине вікно» також дає змогу спростити взаємодію між митними та іншими контролюючими органами, скорочуючи час митного оформлення та мінімізуючи ризики помилок і зловживань.

Автоматизована система управління ризиками (АСУР) дозволяє здійснювати більш точну оцінку ризиків та зосереджувати митні перевірки на вантажах, що мають підвищений ризик для безпеки або митних порушень, що сприяє ефективному використанню ресурсів та зменшенню кількості фізичних оглядів. Розширення електронного декларування та запровадження стандартів

Уповноваженого економічного оператора (АЕО) також позитивно впливають на прозорість митних процедур, сприяють боротьбі з корупцією та створюють сприятливі умови для бізнесу.

У результаті цих заходів Україна не лише наближається до європейських стандартів митного контролю, але й значно покращує ефективність, прозорість і безпеку митної системи. Вони дозволяють забезпечити безперешкодний рух товарів через кордони, підвищити рівень довіри між митними органами та бізнесом, а також стимулювати розвиток зовнішньої торгівлі та економічного співробітництва з країнами ЄС.

Узагальнюючи, здійснені заходи в рамках інтеграції України до митного простору ЄС є ключовими для адаптації національної митної системи до європейських стандартів. Вони включають значні технічні, процедурні та цифрові ініціативи, спрямовані на вдосконалення митних процедур, прискорення процесів митного оформлення та покращення ефективності митного контролю. Впровадження таких систем, як NCTS, система «Єдине вікно», автоматизовані механізми управління ризиками та розширення електронного декларування, сприяє значному зниженню адміністративних витрат і покращенню взаємодії між митними органами і бізнесом. Ці заходи не тільки наближають Україну до європейських стандартів, але й стимулюють економічний розвиток, покращення умов для бізнесу та зміцнення зовнішньоторговельних зв'язків з ЄС. У результаті реалізації цих ініціатив Україна створює ефективну митну систему, що відповідає вимогам глобальної економіки і сприяє інтеграції в європейський економічний простір.

РОЗДІЛ 3

ФОРМАТ ТА КООРДИНАТИ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВСТУПУ ДО МИТНОГО СОЮЗУ

3.1. Оцінка результативності впливу інтеграційних заходів на митну політику України

Інтеграція України до Європейського Союзу є важливим стратегічним напрямом розвитку, що потребує значних змін у національній митній політиці. Адаптація української митної системи до європейських стандартів вимагає впровадження нових технологій, зміни нормативно-правової бази, а також значних інституційних та процедурних реформ. Оцінка результативності впливу інтеграційних заходів на митну політику України є важливою складовою процесу моніторингу та аналізу, що дозволяє визначити ефективність змін і досягнуті результати в контексті адаптації митних процедур до стандартів ЄС.

Таблиця 3.1 надає оцінку результативності основних законодавчо-інституційних заходів, здійснених Україною в рамках інтеграції до митного простору Європейського Союзу. У таблиці представлені ключові процеси, такі як імплементація положень Угоди про асоціацію з ЄС, приєднання до Конвенції про спільний транзит, створення підрозділів управління ризиками та визнання статусу уповноваженого економічного оператора (АЕО) [19;20].

Таблиця 3.1 – Законодавчо-інституційна результативність інтеграційних заходів

Інтеграційний процес	Короткий опис	Отримані результати	Оцінка ефективності
1	2	3	4
1. Імплементація положень Угоди про асоціацію з ЄС (гл. 5, 29)	Адаптація Митного кодексу України під вимоги <i>acquis</i> ЄС із внесенням необхідних змін у термінологію та процедури.	Прийнято понад 20 нормативних актів на основі європейських стандартів.	Висока – досягнуто суттєвої гармонізації законодавства.

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
2. Приєднання до Конвенції про спільний транзит (NCTS)	Підключення до єдиної електронної системи транзиту ЄС із реалізацією відповідної IT-інфраструктури.	З 2022 р. Україна бере участь у п'ятій фазі NCTS із повним обміном даними.	Висока – практична інтеграція в транзитний простір Євросоюзу.
3. Створення підрозділів управління ризиками	Розбудова та впровадження сучасного профілювання ризиків із автоматизованим аналізом митних декларацій.	Більше ніж 70 % декларацій проходять без фізичного огляду.	Середня – система працює, але потребує подальшого вдосконалення.
4. Визнання статусу уповноваженого економічного оператора (АЕО)	Запуск програми спрощень для перевірених операторів із метою пришвидшення митних процедур для бізнесу.	До кінця 2024 р. статус АЕО отримали 22 суб'єкти господарювання.	Низька – охоплення програми обмежене, потрібна активніша промоція.

Джерело: складено автором на основі [19;20]

Аналіз законодавчо-інституційних заходів, здійснених Україною в рамках інтеграції до митного простору ЄС, показує позитивні результати у багатьох аспектах, але також вказує на необхідність подальшого вдосконалення. Імплементация положень Угоди про асоціацію з ЄС та адаптація Митного кодексу України до норм *acquis* ЄС є важливим досягненням, яке забезпечує високу результативність, оскільки понад 20 актів було прийнято на основі європейських стандартів. Це дозволяє гармонізувати термінологію та процедури, що є основою для ефективної інтеграції у митний простір ЄС.

Приєднання до Конвенції про спільний транзит (NCTS) також принесло значні переваги, зокрема через практичну інтеграцію України в європейську транзитну систему, що дозволяє значно спростити та прискорити митні процедури. Запуск NCTS фази 5 з 2022 року є яскравим підтвердженням високої результативності цього процесу.

Проте, не всі заходи показують таку високу ефективність. Створення підрозділів управління ризиками та впровадження системи профілювання ризиків дозволили зменшити кількість фізичних оглядів, однак система потребує подальшого вдосконалення для досягнення ще кращих результатів. Визнання статусу Уповноваженого економічного оператора (АЕО) має низьку результативність через обмежене охоплення і слабку популяризацію цієї програми

серед підприємств. Це вказує на необхідність посилення інформаційної роботи та стимулювання участі бізнесу в цій ініціативі [19;20].

Отже, хоча більшість інституційно-правових заходів є успішними і дозволяють значно наблизити митну систему України до європейських стандартів, деякі сфери потребують подальших зусиль для досягнення максимальної ефективності. Подальша гармонізація, удосконалення існуючих систем і більш активне залучення бізнесу до програм митної лібералізації є необхідними кроками для забезпечення повної інтеграції України до митного простору ЄС.

Таблиця 3.2 надає огляд основних напрямів адаптації митної політики України до європейських стандартів, що включають цифровізацію митних процедур, прозорість операцій, підвищення безпеки на кордонах, підтримку бізнесу та розвиток освіти і кваліфікації митних працівників. Впровадження конкретних заходів, таких як електронне декларування, система "єдиного вікна", обмін попередньою інформацією та розвиток програм для уповноважених економічних операторів, є важливими кроками на шляху до інтеграції України в митний простір ЄС [18;19].

Таблиця 3.2 – Ключові напрями адаптації митної політики України до форматів ЄС, 2024 р.

Напрямок адаптації	Заходи	Рівень реалізації	Коментар
Цифровізація	Запровадження електронного декларування, e-cabinet та API-інтеграції з бізнесом	Понад 90 % декларацій подається онлайн	Відповідає практикам провідних країн ЄС
Прозорість процедур	Публікація відкритих даних, митної статистики, автоматизація розрахунку вартості	Середній рівень	Потрібне доопрацювання аналітичних модулів
Безпека кордонів	Обмін попередньою інформацією та контроль вантажів через NCTS та ICS2	У стадії впровадження	Потребує тіснішої координації з митницями Польщі та Словаччини
Підтримка бізнесу	Розвиток програми уповноважених економічних операторів (АЕО)	Низький рівень охоплення	Пілотний проект з 2020 р. – необхідне масштабування
Освіта та кваліфікація персоналу	Функціонування навчальних центрів ДМСУ, участь у міжнародних тренінгах	Регулярне підвищення кваліфікації	Відповідає стандартам навчання митних служб ЄС

Джерело: складено автором на основі [18;19]

Адаптація митної політики України до європейських стандартів є важливою складовою процесу інтеграції до митного простору ЄС, і реалізація ключових напрямів цієї адаптації показує значний прогрес. Одним із головних досягнень є успішне впровадження цифрових технологій, таких як електронне декларування та інтеграція API з бізнесом, що дозволяє досягти рівня понад 90% онлайн-декларацій, що є важливим кроком у напрямку досягнення стандартів країн ЄС. Цифровізація митних процедур, безумовно, прискорює митне оформлення і знижує ризики помилок, сприяючи більш ефективному контролю та підвищенню прозорості.

Прозорість митних процедур є наступним важливим напрямом, в якому Україна досягла середнього рівня реалізації. Відкриті дані, митна статистика та автоматизація розрахунку вартості є важливими елементами, що покращують доступність інформації для учасників зовнішньої торгівлі. Проте, для досягнення більш високого рівня прозорості та підвищення ефективності, необхідно доопрацювати аналітичні інструменти, що дозволить здійснювати більш детальний моніторинг та прогнозування митних процесів.

Впровадження заходів щодо безпеки кордонів через обмін попередньою інформацією та використання систем NCTS і ICS є важливим для забезпечення безпеки митних операцій та підвищення ефективності контролю за переміщенням вантажів. Україна вже успішно співпрацює з митницями Польщі та Словаччини, що є значним кроком до інтеграції у спільний європейський митний простір.

Значним кроком у підтримці бізнесу є програма уповноважених економічних операторів (АЕО), яка сприяє спрощенню процедур для доброчесних підприємств. Однак, на даний момент охоплення цією програмою залишається низьким, що вказує на потребу в її розширенні та популяризації серед підприємств.

Нарешті, підвищення кваліфікації персоналу митних органів через міжнародні тренінги та навчальні центри є важливим елементом для досягнення високих стандартів у митному контролі. Регулярне підвищення кваліфікації митників відповідає європейським принципам і сприяє ефективному впровадженню новітніх технологій та стандартів [18;19].

Таким чином, проведені заходи сприяють істотному наближенню митної системи України до стандартів ЄС. Однак для досягнення повної інтеграції необхідно продовжувати вдосконалення процедур і розширення програм, таких як АЕО, для досягнення більш високої ефективності, прозорості та безпеки митного контролю.

Таблиця 3.3 надає огляд ключових показників відповідності митної політики України стандартам Європейського Союзу в період з 2020 по 2024 рік. Ці показники відображають прогрес у процесі адаптації національної митної системи до європейських вимог, зокрема щодо електронного декларування, часу митного оформлення, управління ризиками, транзитних операцій та прозорості митних процедур [21;22;23;24].

Таблиця 3.3 – Показники відповідності митної політики України параметрам ЄС, 2020–2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Коментар
Частка електронних декларацій, %	62	75	83	90	92	Стабільне наближення до європейського стандарту (98–100%)
Середній час митного оформлення, год	9,2	8,1	6,7	6,0	5,4	Впровадження NCTS знижує час
Частка декларацій без фізичного огляду, %	61	65	68	70	74	Удосконалення системи управління ризиками
Обсяг транзитних операцій через NCTS, млн	–	–	0,5	2,1	4,8	Розширення міжнародного коридору
Індекс прозорості митниці (бізнес-оцінка, 1–5)	3,1	3,3	3,6	4,0	4,2	Підвищення довіри бізнесу

Джерело: складено автором на основі [21;22;23;24]

Аналіз показників відповідності митної політики України європейським стандартам за період 2020–2024 рр. демонструє значний прогрес у численних аспектах митної системи, що сприяють наближенню України до європейських стандартів. Відзначається стабільне зростання частки електронних декларацій, яка в 2024 році досягла 92%, що наближається до європейського стандарту 98–100%. Це свідчить про успішне впровадження цифрових технологій та автоматизації митних процедур, що значно зменшує час та витрати на митне оформлення товарів.

Середній час митного оформлення також демонструє позитивну динаміку, зниження цього показника з 9,2 годин у 2020 році до 5,4 годин у 2024 році є важливим результатом реалізації таких ініціатив, як система NCTS. Це значно прискорює процес митного оформлення, полегшує міжнародну торгівлю та сприяє зниженню адміністративних бар'єрів.

Збільшення частки декларацій без фізичного огляду до 74% у 2024 році відображає удосконалення системи управління ризиками, що дозволяє ефективніше застосовувати принципи профілювання ризиків і зосереджувати ресурси на більш важливих перевірках, що оптимізує роботу митних органів.

Відзначається також значне зростання обсягу транзитних операцій через NCTS, що до 2024 року досягло 4,8 млн транзитних операцій, що є свідченням інтеграції України в європейську транзитну систему. Це сприяє розвитку міжнародного транспорту та логістики, а також посилює економічні зв'язки між Україною та країнами ЄС.

Зростання індексу прозорості митниці до 4,2 за шкалою оцінки бізнесу також вказує на підвищення довіри до митних органів, що є важливим кроком для покращення взаємодії між бізнесом та митними службами. Такий рівень прозорості є важливим для забезпечення справедливих умов для підприємців та стимулює економічний розвиток через більш ефективне адміністрування митних процедур [21;22;23;24].

Отже, досягнуті результати свідчать про успішну реалізацію інтеграційних заходів, що наближають митну систему України до стандартів ЄС, однак для досягнення повної відповідності європейським вимогам необхідно продовжувати вдосконалення існуючих систем, зокрема в частині швидкості транзитних операцій та рівня прозорості процедур.

3.2. Ідентифікація ключових викликів інтеграційних процесів та можливості їх вирішення

Інтеграція України до митного простору Європейського Союзу є важливим стратегічним кроком, який вимагає не тільки адаптації національної митної політики до європейських стандартів, але й подолання численних викликів у різних аспектах митної діяльності. Цей процес включає зміну законодавчої бази, удосконалення інституційної структури, розвиток нових технологій для митного контролю, а також боротьбу з корупцією та тіньовими економічними явищами. Водночас успішна інтеграція вимагає забезпечення ефективної комунікації з бізнесом та іншими учасниками зовнішньої торгівлі для забезпечення прозорості та зниження адміністративних бар'єрів.

Процес інтеграції не позбавлений складнощів і вимагає комплексного підходу, оскільки різні аспекти митної політики потребують не лише законодавчих змін, але й значних інституційних і технічних реформ. Тому важливо оцінювати ключові виклики, які виникають у процесі адаптації митної системи України до стандартів ЄС, щоб своєчасно коригувати стратегії і забезпечити ефективне виконання поставлених завдань.

Таблиця 3.4 надає огляд основних викликів, з якими стикається Україна в процесі інтеграції до митного простору ЄС [29;30].

Таблиця 3.4 – Ключові виклики інтеграційних процесів у митній політиці України

Напрямок	Виклик	Проблема	Можливі наслідки
1	2	3	4
Законодавчий	Повільна гармонізація з <i>acquis</i> ЄС	Затримка прийняття необхідних нормативних актів та невідповідність термінології стандартам ЄС	Відтермінування вступу в силу змін до Митного кодексу та штрафні ризики
Інституційний	Обмежена кадрова й технічна спроможність митниць	Нестача кваліфікованих спеціалістів і недостатній рівень автоматизації процесів	Перевантаження пунктів пропуску, погіршення контролю за вантажами

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4
Технічний	Слабка цифрова інтеграція з інформаційними системами ЄС	Часткова реалізація NCTS, ICS та AES, відсутність єдиного «вікна» для обміну даними	Ускладнений транзит вантажів, дублювання процедур, збільшення часу оформлення
Економічний	Високий рівень контрабанди та тіньового імпорту	Недосконалі механізми ризик-менеджменту та слабка протидія корупції	Недонадходження до держбюджету, втрата довіри інвесторів і бізнесу
Комунікаційний	Низький рівень інформування бізнесу про нові процедури	Обмежене поширення інформації про програми АЕО та можливості NCTS	Низька зацікавленість компаній у спрощених механізмах митного оформлення

Джерело: складено автором на основі [29;30]

Інтеграція України до митного простору ЄС стикається з численними викликами, що мають суттєвий вплив на ефективність та темпи цього процесу. Перша основна проблема стосується законодавчого напрямку, де відставання у гармонізації з *acquis* ЄС і розбіжності в термінології можуть призвести до затримок у формальній відповідності митного кодексу ЄС. Це підкреслює необхідність прискорення прийняття актів, що відповідатимуть європейським стандартам, для уникнення правових бар'єрів у зовнішній торгівлі.

Інституційний виклик, зокрема обмежена кадрова та технічна спроможність митниць, є ще однією проблемою, що може призвести до перевантаження митних пунктів і втрати контролю за переміщенням товарів. Це вказує на необхідність більш активної підготовки кадрів та розширення автоматизації митних процедур, що значно полегшить процес митного оформлення.

Технічний виклик, пов'язаний з недостатньою цифровою інтеграцією України з митними системами ЄС, зокрема NCTS, ICS та AES, створює перешкоди в транзиті товарів та дублювання процедур. У цьому контексті важливо забезпечити повну інтеграцію в європейську цифрову інфраструктуру для зниження адміністративних витрат та прискорення митного оформлення.

Економічний виклик, зокрема високий рівень контрабанди та тіньового імпорту, значно ускладнює боротьбу з порушеннями митного законодавства. Недостатній ризик-менеджмент і корупційні ризики можуть призвести до значних недонадходжень до бюджету та підриву довіри до митної системи. Це вимагає

вдосконалення механізмів контролю та підвищення ефективності боротьби з нелегальними операціями.

Нарешті, комунікаційний виклик полягає в низькому рівні інформування бізнесу про зміни в митній політиці, зокрема щодо програм, таких як AEO та NCTS. Це обмежує залучення бізнесу до спрощених процедур та підвищує ризик непорозумінь і затримок у митному оформленні. Для успішної інтеграції необхідно значно покращити комунікацію та інформаційну підтримку підприємців [29;30].

Отже, для ефективної інтеграції України до митного простору ЄС необхідно вирішити зазначені виклики через вдосконалення законодавчої бази, модернізацію митної інфраструктури, повну цифровізацію митних процесів, поліпшення економічного контролю та забезпечення кращої комунікації з бізнесом. Вдосконалення в цих напрямках є необхідною умовою для досягнення високих стандартів митного адміністрування та забезпечення економічної стабільності країни в умовах євроінтеграції.

Таблиця 3.5 пропонує огляд можливих шляхів вирішення ключових викликів, з якими стикається Україна у процесі інтеграції до митного простору ЄС. Вона містить рекомендації щодо законодавчих, інституційних, технічних, антикорупційних та комунікаційних заходів, що повинні бути реалізовані для подолання існуючих проблем та прискорення процесу адаптації митної політики до європейських стандартів [29;30].

Таблиця 3.5 – Можливості вирішення викликів інтеграційної трансформації митної політики України

Напрямок дії	Рекомендовані кроки	Відповідальні структури	Очікуваний результат
1	2	3	4
1. Законодавчий супровід	- Провести комплексний аудит положень Митного кодексу; - Прискорити ухвалення змін відповідно до acquis ЄС через спрощені процедури погодження.	Міністерство фінансів; Комітет Верховної Ради з митної політики	Збалансоване та актуальне нормативне поле, що відповідає стандартам ЄС
2. Інституційне посилення	- Організувати регулярні навчальні сесії для митників; - Оновити технічне оснащення пунктів пропуску сучасними сканерами та IT-рішеннями.	Державна митна служба України; Міжнародні донори (TWINNING, USAID тощо)	Підвищена продуктивність і точність обробки вантажів на кордоні

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4
3. Технічна інтеграція	- Завершити інтеграцію з NCTS та іншими цифровими платформами ЄС; - Розгорнути API-зв'язки для автоматичного обміну даними з європейськими митницями.	Державна митна служба України; DG TAXUD; Внутрішні ІТ-команди	Безшовний обмін інформацією, зменшення затримок і дублювання процедур
4. Антикорупційні заходи	- Запровадити незалежний зовнішній аудит митних процедур; - Впровадити відкриті реєстри перевірок та чіткі SLA для кожного етапу митного оформлення.	НАЗК; Бюро економічної безпеки; САП; Громадські ради при ДМСУ	Зростання прозорості, мінімізація «сірих» зон і корупційних ризиків
5. Бізнес-комунікація	- Запустити серію вебінарів і інформаційних кампаній про нові процедури; - Розробити онлайн-платформу з підручниками та кейсами для операторів АЕО.	Міністерство економіки; Торгово-промислова палата України; Асоціації бізнесу	Краще поінформовані компанії, активне залучення до спрощених митних процедур

Джерело: складено автором на основі [29;30]

Процес інтеграції митної політики України до стандартів ЄС є складним і багатоаспектним завданням, яке вимагає комплексного підходу, що охоплює не лише законодавчі та інституційні зміни, а й значні технічні та комунікаційні зусилля. Визначені в таблиці 3.5 напрямки та рекомендовані заходи є основою для подолання ключових викликів інтеграційного процесу, що дозволить значно підвищити ефективність митної системи, наблизити її до європейських стандартів і створити сприятливі умови для розвитку зовнішньої торгівлі України.

Законодавчий супровід є першочерговим завданням, оскільки актуалізація Митного кодексу та прискорене ухвалення змін згідно з *acquis* ЄС забезпечить юридичну та інституційну відповідність митної політики України вимогам ЄС. Це дозволить усунути бар'єри в юридичній сфері, що можуть гальмувати процес інтеграції, та сприятиме формуванню єдиного правового поля для митних операцій. Вирівнювання нормативного поля з ЄС є фундаментальним етапом для подальшої гармонізації митних процедур і забезпечення стабільності та прогнозованості митної політики.

Інституційне посилення через навчання кадрів та оновлення технічної бази пунктів пропуску є важливою складовою, оскільки від якості роботи митників та

наявності сучасної інфраструктури залежить ефективність митного контролю та швидкість оформлення товарів. Розвиток і модернізація митної інфраструктури, а також підвищення кваліфікації персоналу сприятимуть зменшенню затримок на митниці, що позитивно впливатиме на ефективність зовнішньої торгівлі та конкурентоспроможність України на міжнародних ринках [29;30].

Технічна інтеграція, зокрема через повну інтеграцію NCTS, створення API-зв'язків з митницями ЄС, має важливе значення для оптимізації митних процедур та забезпечення швидкої та безперешкодної взаємодії між митними органами різних країн. Це дозволить знизити транзитні бар'єри та мінімізувати час, витрачений на митне оформлення товарів, що суттєво полегшить зовнішньоекономічну діяльність та інтеграцію України у європейські торгові мережі.

Антикорупційні заходи, такі як запуск незалежного аудиту та впровадження прозорих процедур перевірок, є критично важливими для підвищення довіри до митної системи. Зниження корупційних ризиків та запровадження ефективних механізмів контролю зменшать тіньовий сектор та сприятимуть більшій прозорості митних операцій, що у свою чергу позитивно впливатиме на економічну стабільність і розвиток зовнішньої торгівлі.

Комунікаційна складова, що включає інформаційні кампанії та запуск освітніх платформ для бізнесу, також має велике значення. Підвищення рівня обізнаності бізнесу про зміни в митній політиці та нові можливості, такі як програма Уповноважених економічних операторів (АЕО), сприятиме активному залученню підприємств до нових спрощених процедур. Це забезпечить ефективну взаємодію між митницею та бізнесом, що важливо для подальшого розвитку внутрішньої та зовнішньої торгівлі [29;30].

Таким чином, комплексне впровадження запропонованих заходів дозволить значно покращити митну політику України, наблизити її до європейських стандартів і сприяти безперешкодному функціонуванню на єдиному митному ринку ЄС. Вони допоможуть Україні подолати основні виклики інтеграції, створити ефективну, прозору та технологічно розвинену митну систему, що

відповідатиме вимогам європейського економічного простору та сприятиме економічному зростанню країни.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження теми «Інтеграція України до митного простору ЄС: виклики та перспективи» було досягнуто поставлену мету – здійснено всебічний аналіз теоретичних, нормативно-правових та прикладних аспектів євроінтеграції України у митній сфері. Результати проведеного аналізу дозволили виявити ключові особливості функціонування митного простору Європейського Союзу, оцінити готовність митної системи України до вступу до Митного Союзу ЄС, а також окреслити шляхи подальшого удосконалення митної політики.

Усі сформульовані висновки узгоджуються з цілями і завданнями дослідження, викладеними у вступі, та побудовані відповідно до структури роботи. Вони охоплюють результати аналізу чинників європейської інтеграції у митній сфері, історичного становлення митного союзу, правових основ взаємодії Україна–ЄС, оцінки наявного потенціалу та виявлених бар'єрів на шляху євроінтеграції. Особлива увага приділена перспективним заходам, що сприятимуть ефективній інтеграції України до єдиного митного простору ЄС.

1. Інтеграційні процеси в митному просторі Європейського Союзу базуються на поєднанні внутрішніх (єдина митна політика, спільний митний тариф, цифровізація, усунення кордонів) і зовнішніх чинників (глобалізація, геополітична напруга, угоди з третіми країнами). Вони забезпечують функціонування єдиного ринку, гармонізацію процедур і високий рівень прозорості. Важливим є також впровадження спільних інформаційних систем, таких як NCTS, ICS2, які підвищують ефективність митного адміністрування.

Суттєвий вплив мають цифрові рішення – завдяки їм ЄС досягає зниження часу митного оформлення та мінімізації людського чинника. Створення єдиної тарифної політики дозволило країнам ЄС діяти як уніфікована структура у зовнішній торгівлі, що стало можливим через координацію з боку TAXUD. Усе це створює передумови для сталого функціонування митного простору, зокрема й для країн-кандидатів на вступ, як-от Україна.

2. Митний Союз ЄС формувався у кілька етапів: від Європейського об'єднання вугілля і сталі (1951), Римських договорів (1957) до повного скасування мит у 1968 році. Наступні десятиліття характеризувалися поступовим розширенням ЄС, гармонізацією норм і створенням Єдиного ринку у 1993 році. Кожен з етапів супроводжувався адаптацією інституцій та модернізацією процедур.

У ХХІ столітті ключовими досягненнями стали впровадження електронних митних систем (ICS, ECS, e-Customs), а також прийняття Митного кодексу Союзу (UCC) у 2016 році. Це дозволило зменшити час обробки декларацій і витрати бізнесу. Розширення ЄС до 27 країн-членів створило потужний інтегрований ринок, що приваблює понад 15% світового імпорту і експорту.

3. Правова інтеграція України базується на Угоді про асоціацію (2014), Конвенції про спільний транзит (2022), а також численних міжурядових меморандумах. Центральним елементом є впровадження системи NCTS, яка забезпечує єдину процедуру транзиту між Україною та країнами ЄС. Законодавство України поступово гармонізується з *acquis* ЄС завдяки Національній програмі адаптації законодавства.

Ключовими елементами української правової бази стали Митний кодекс (2012), закони про ЗЕД, адаптацію законодавства, а також постанови КМУ щодо імплементації митних ІТ-систем. Це дозволяє забезпечити прозорість процедур і ефективний митний контроль, зокрема в умовах воєнного стану та необхідності швидкої логістики гуманітарних вантажів.

4. На 2024 рік Україна досягла суттєвого прогресу у цифровізації: понад 80% декларацій подаються в електронній формі, впроваджено спільний транзит через NCTS, а також систему ризик-менеджменту. Роль Державної митної служби у впровадженні ІТ-рішень є визначальною, а інтеграція регіональних митниць забезпечує уніфікацію процедур по всій країні.

Водночас залишаються проблеми з корупційними ризиками, нестачею технічного оснащення та недостатнім рівнем підготовки кадрів. Участь України у спільних навчальних програмах з митними органами ЄС є позитивним сигналом.

Загалом Україна продемонструвала серйозну інституційну спроможність для вступу до Митного Союзу, але потребує подальших реформ у сфері прозорості та правозастосування.

5. Протягом 2020–2024 років зовнішньоторговельний обіг ЄС зріс з €3,87 до €5,27 трлн, демонструючи щорічне зростання попри пандемію та геополітичні кризи. Доходи від мит становили стабільно понад €30 млрд, що є близько 15% бюджету ЄС. Середній тариф на імпорт знижувався з 4,2% до 3,6% завдяки угодам про вільну торгівлю.

Для України ці дані мають важливе значення, оскільки інтеграція до Митного Союзу дозволить залучити її до потужного економічного простору з прозорими правилами гри. Зростання частки торгівлі з третіми країнами до 48% у 2024 році відкриває нові можливості для українського експорту, особливо після адаптації до норм єдиного митного тарифу і системи преференцій ЄС.

6. Ключовими заходами євроінтеграції України в митній сфері стали: приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту (NCTS), запуск системи «єдиного вікна» на митниці, запровадження електронного декларування, системи пост-митного аудиту та ризик-менеджменту. Також відзначається активна співпраця з DG TAXUD (Єврокомісія) щодо обміну інформацією, тренінгів і технічної допомоги. Ці заходи дозволили скоротити середній час митного оформлення в Україні з 28 до 12 годин у 2024 році.

Також важливою ініціативою є посилення інституційної спроможності митних органів — створено навчальні центри, проводиться регулярне оновлення програм для митників. Паралельно здійснюється технічне дооснащення пунктів пропуску (сканери, сервери, інтеграція з Європейською системою обміну даними). Згідно з оцінками Світового банку, індекс ефективності митного адміністрування України покращився з 2,38 у 2018 році до 2,96 у 2023 році (за шкалою від 1 до 5), що підтверджує позитивну динаміку євроінтеграційних заходів.

7. Реалізація інтеграційних заходів змінила саму структуру митної політики України — від національного до європейського зразка. Запровадження NCTS дало змогу зменшити витрати бізнесу на логістику (до -20% у 2023 році за даними ЄБА),

а також знизити обсяги контрабанди завдяки прозорому обігу документів. Водночас митна політика поступово переходить від фіскальної до сервісної функції, що відповідає принципам ЄС.

Законодавчо Україна почала приймати норми *acquis communautaire*: зокрема, в Митному кодексі України з'явилися інструменти, що ідентичні до UCC (Union Customs Code), включаючи інститут авторизованих економічних операторів (AEO). Це створює передумови для залучення іноземних інвесторів і логістичних хабів на території України. Важливим є те, що політика стала орієнтованою на довіру до платників, а не на тотальний контроль, що відповідає європейській моделі управління ризиками.

8. Серед основних викликів: технічна неготовність інфраструктури (особливо прикордонних пунктів), нестача кадрів із навичками роботи за стандартами ЄС, високий рівень корупційних ризиків, а також фрагментарна автоматизація процесів. Важливо також враховувати політичну нестабільність і вплив війни, що ускладнює реалізацію довгострокових реформ.

Для подолання викликів потрібна системна технічна допомога з боку ЄС — програми типу TWINNING та технічне переоснащення. Варто також розширити пілотні проєкти із впровадження авторизованих економічних операторів, прискорити навчання персоналу за європейськими програмами та створити незалежний антикорупційний аудит. Ключем до успіху стане поєднання внутрішніх реформ із зовнішнім партнерством з митними структурами ЄС.

9. По-перше, Україна має повністю перейти на використання цифрових митних сервісів: розширити NCTS на всю територію, впровадити повний електронний документообіг і забезпечити з'єднання митниць з усіма ІТ-системами ЄС. По-друге, необхідно інституціоналізувати механізм пост-митного аудиту й адаптувати законодавство для повної сертифікації AEO.

По-третє, слід посилити кадровий потенціал митної служби через партнерські програми з європейськими академіями, підвищення оплати праці та стандартизацію вимог до службовців. Також доцільно створити міжвідомчу платформу (державні органи + бізнес + ЄС) для спільного реагування на ризики та

формування дорожніх карт інтеграції. У середньостроковій перспективі варто розглядати створення Центру гармонізації митного права, що спростить подальше прийняття норм *acquis*.

Узагальнюючи результати дослідження, слід зазначити, що інтеграція України до митного простору Європейського Союзу є складним багаторівневим процесом, який вимагає системних реформ, адаптації національного законодавства до *acquis* ЄС, цифрової трансформації митної системи та посилення інституційної спроможності. Водночас, успішні кроки, вже здійснені Україною – зокрема, приєднання до Конвенції про спільний транзит (NCTS), впровадження електронного декларування, гармонізація правових актів – свідчать про високу динаміку цього процесу.

Інтеграція до митного простору ЄС відкриває нові можливості для України: спрощення процедур зовнішньої торгівлі, зниження бар'єрів для бізнесу, збільшення інвестиційної привабливості та зміцнення позицій на європейському ринку. Успішна реалізація реформ у митній сфері здатна не лише наблизити Україну до повноправного членства в ЄС, але й забезпечити стабільність, прозорість та конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобальних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Войцещук, А. Д. Митний простір України: глобальні виклики та ризики : монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 438 с.
2. Іванова Д. С., Тищенко В. Ф. Актуальність реформування діяльності митних органів України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48.
3. Сидорович О. Ю., Герчаківський С. Д. Інформаційне забезпечення митної справи України в контексті цифрової стратегії розвитку суспільства. *Світ фінансів*. 2021. № 1 (66), с. 210–225.
4. Угрин В. В. Діджиталізація митного контролю в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 47, с. 168–173.
5. Федотов О. П., Назарко А. А. Інструментальна специфіка впровадження процесів цифрового розвитку, цифрової трансформації та цифровізації Державної митної служби України. *Київський часопис права*. 2023. № 2, с. 93–105.
6. Шевченко Л. В. Адміністративно-правова характеристика діджиталізації у сфері митної справи. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2022. № 5, с. 318–323.
7. Комаров О. В. Механізми цифровізації митної справи у контексті європейської інтеграції України. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2024. № 3 (42).
8. Пасальський О. Напрями удосконалення митного контролю у контексті інтеграції України до світового простору. Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів: зб. матеріалів XX Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених (м. Тернопіль, 25 травня 2023 р.). Тернопіль: ЗУНУ. 2023. С. 87–90.
9. Гайдаржи Р. А. Поняття та сутність митної справи України в умовах євроінтеграції. II наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14–15 червня 2024 р.). Полтава. 2024. С. 33–36.

10. Федотов, О. П., Назарко, А. А. Декларування та митне оформлення товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України: навч.-метод. посіб. Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2023. 229 с.
11. Солдатенко, Д. Автоматизація митних формальностей в умовах війни. *Фінансове забезпечення сталого розвитку: зб. наук. праць каф. фінансів ім. С. І. Юрія. Тернопіль: ЗУНУ. 2023. Вип. 3. Т. 1. С. 253–254.*
12. Кириченко А. В. Фінансові наслідки війни для України: виклики та перспективи. Інноваційні проєкти для економічного відродження та конкурентного розвитку України: зб. доп. 91-ї щорічної студентської наукової конференції, 15 квітня – 19 травня 2024 р. Київ: КНЕУ, 2024. С. 7–8.
13. Бороденко Т. М. Європейський вектор в митному адмініструванні України. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки».* 2023. № 24. С. 132–139.
14. Мельник В. М., Руденко В. В., Євтушенко Н. М. Фіскальні ефекти митної політики України в умовах інтеграційних процесів. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону.* 2024. Вип. 20, Т. 1, с. 280–292.
15. Погрішук Г. Митна безпека України в умовах євроінтеграції. Десяті ювілейні Всеукраїнські наукові читання пам'яті С. І. Юрія: зб. наук. праць (м. Тернопіль, 12 листопада 2024 р.). Тернопіль. 2024. С. 135–138.
16. Мельник В. М., Руденко В. В., Євтушенко Н. М. Фіскальні ефекти митної політики України в умовах інтеграційних процесів. *Актуальні проблеми розвитку регіональної економіки.* 2024. № 1(20). С. 280–292.
17. Плохута Є. П. Реформа митного союзу ЄС: перспективи та виклики для митної справи України. *Правові новели.* 2024. № 22. С. 170–178.
18. Караваєв Т., Калугіна Н. Митна реформа ЄС: імплементація в Україні. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2024. № 1. С. 4–22.
19. Булгаков Г. А. Модернізація митної політики України відповідно до вимог ЄС. Трансформація менеджменту в умовах глобальної макроекономічної нестабільності : матеріали III всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 19–21 березня 2025 р.). Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 15–17.

- 20.Гайдаржи Р. А. Поняття та сутність митної справи України в умовах євроінтеграції. Адміністративне право та процес, фінансове, інформаційне право: матеріали II науково-практичної конференції (м. Полтава, 14–15 червня 2024 р.). Полтава. 2024. С. 33–36.
- 21.Звіт про виконання Плану роботи Державної митної служби України на 2021 рік. URL:
<https://customs.gov.ua/web/content/5869?unique=54f052c77c68a389fbcc1616bcd46d0a137ef2d3&download=true>
- 22.Звіт про виконання Плану роботи Державної митної служби України на 2022 рік. URL:
<https://customs.gov.ua/web/content/7597?unique=7422c97d636f3ba928882e252516c066e4a8975a&download=true>
- 23.Звіт про виконання Плану роботи Державної митної служби України на 2023 рік. URL:
<https://customs.gov.ua/web/content/11432?unique=a06984d8da133df948b6fbcc1fc08d191498d636&download=true>
- 24.Звіт про виконання Плану роботи Держмитслужби за 2024 рік. URL:
<https://customs.gov.ua/web/content/16192?unique=3fc91a5754ee2f7ab6ce66f0716d35558d81592e&download=true>
- 25.European Commission. Customs Performance Report. Programme Performance Statement. Brussels : European Commission, 2023. URL:
https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/programme-performance-statements/customs-performance_en
- 26.Eurostat. International trade in goods – statistics explained. Luxembourg : Eurostat, 2023. URL:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods
- 27.European Commission. Taxation Trends in the European Union. Data for EU Member States and Norway. Luxembourg : Publications Office of the EU, 2023. URL:
https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/economic-analysis/data-taxation-trends_en

- 28.Eurostat. COMEXT Database – EU Trade Data. Luxembourg : Eurostat, 2023.
URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>
- 29.Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. URL:
<https://euua.kmu.gov.ua>
- 30.Шепетько А. Л. Напрями та сучасні тенденції розвитку митної політики та митного права України. Матеріали VI Міжнародного молодіжного наукового юридичного форуму (м. Київ, Національний авіаційний університет, 18 травня 2023 р.). С. 184–186.
- 31.Бороденко Т. Європейський вектор в митному адмініструванні України. *Grail of Science*. 2023.
- 32.Гапонюк М. А., Бороденко Т. М. Трансформація митниці: фактори появи електронної митниці. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2023. Вип. 26. С. 54–62.

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

PLOTNYCHENKO-plagiat

Автор

Науковий керівник / Експерт

Плотниченко Є.О.Лаврухін В.В.

підрозділ

кафедра фінансів імені Віктора Федосова

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

1.23%

1.23%

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

0.47%

0.47%

КП 2

15396

Кількість слів

0.90%

0.90%

КЦ

120122

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		6

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/1e54dd3a-c6a6-49ea-a563-e1f34de24400/download	37 0.24 %
2	https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7e671f51-6a17-4c7d-b623-54477dab09ce/content	35 0.23 %
3	281_ПУ_Яценко_Антон 12/31/2024 University of Customs and Finance (University of Customs and Finance)	15 0.10 %
4	https://l.ocvita.com.ua/doc/2102/index.html?page=2	13 0.08 %

5	https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743084/1/%D0%B3%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%B9.pdf	12 0.08 %
6	Україна в англomовному дискурсі ЄС 5/8/2023 Lesya Ukrainka Volyn National University (Кафедра прикладної лінгвістики)	10 0.06 %
7	Виявлення проблемних аспектів митного оформлення товарів під час їх увезення на митну територію України 5/12/2025 Kharkiv National University of Economics named after S.Kuznets (KNUE) (KNUE)	8 0.05 %
8	Виявлення проблемних аспектів митного оформлення товарів під час їх увезення на митну територію України 5/12/2025 Kharkiv National University of Economics named after S.Kuznets (KNUE) (KNUE)	8 0.05 %
9	https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7e671f51-6a17-4c7d-b623-54477dab09ce/content	7 0.05 %
10	Торговельно-економічне співробітництво України з державами ЄС 5/27/2025 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра міжнародної економіки)	7 0.05 %

з бази даних RefBooks (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з домашньої бази даних (0.15 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	Торговельно-економічне співробітництво України з державами ЄС 5/27/2025 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра міжнародної економіки)	23 (4) 0.15 %

з програми обміну базами даних (0.37 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	281_ПУ_Яценко_Антон 12/31/2024 University of Customs and Finance (University of Customs and Finance)	31 (4) 0.20 %
2	Виявлення проблемних аспектів митного оформлення товарів під час їх увезення на митну територію України 5/12/2025 Kharkiv National University of Economics named after S.Kuznets (KNUE) (KNUE)	16 (2) 0.10 %
3	Україна в англomовному дискурсі ЄС 5/8/2023 Lesya Ukrainka Volyn National University (Кафедра прикладної лінгвістики)	10 (1) 0.06 %

з Інтернету (0.71 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7e671f51-6a17-4c7d-b623-54477dab09ce/content	42 (2) 0.27 %
2	https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/1e54dd3a-c6a6-49ea-a563-e1f34de24400/download	37 (1) 0.24 %
3	https://l.ocvita.com.ua/doc/2102/index.html?page=2	19 (2) 0.12 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР

ЗМІСТ

КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)